
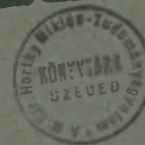

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT
A GRAFIKAI IPAR
ÁGAK SZÁMÁRA.

SZERKESZTI:
TANAY JÓZSEF
FŐMUNKATÁRS:
NOVÁK LÁSZLÓ

Könyvnyomdák Budapesten.

<p>I. kerület.</p>	<p>V. kerület (Lipótváros).</p>	<p>Bendner Győző Oyár-utca 42.</p>	<p>Rózsa Iz. Podmaniczky-utca.</p>	<p>Vészi Gerzson Wesselényi-utca 27.</p>
<p>Ádám Herman Krisztina-körút 77. M. kir. Államnyomda Nándor-tér 1. M. kir. tud. Egyetemi ny. iskola-tér 3.</p>	<p>Bendner A. Arany János-utca 18. Biechler J. Kiskorona-u. 15. Budapesti h. é. v. nyomd. Lipót-körút 22. Czettel és Deutsch Bálvány-utca 12. Engel S. Zsigmond Kálmán-utca 1. Farkas Testvérek Nádor-utca 19. Hamburger és Birkeholz Csáky-utca 13. Hungária-könyvnyomda Váci-körút 34. Kállal Ármin Bálvány-utca 18. Kálmán M. és Társa Vadász-utca 32. Kanitz C. és Fial Vadász-utca 26. Károlyi György Akadémia-u. 20. Ifj. Kellner Ernő Csáky-utca 9. Kertész József Nádor-utca 28. Kollmann Fülöp Arany János-utca 34. Krausz Lajos Váci-körút 20. Krausz S. és társa Báthory-utca 16. Légrády Testvérek Váci-körút 78. Lengyel Lipót Vadász-utca 35/a. Lőw Ede Váci-körút 80. Magyar Hirlap nyomd. Honvéd-utca 10. Magyar Sajtó könyvny. Nádor-utca 74. Márkus Samu Báthory-utca 20. M. k. postatakarékp. ny. Hold-utca 4. Munk és Balog Árpád-utca 12. Pallas-irod. és nyomd. r.-t. Kálmán-utca 2. Pesti Könyvnyomda- Részvénytársaság Hold-utca 7. Pesti Lloyd-társulat ny. Dorottya-utca 14. Pollák Elkán Nagykorona-utca 21. Schlesinger Vilmos Honvéd-utca 2. Thália-nyomda Pannonia-utca 6.</p>	<p>Birkovits János Teréz-körút 40-42. Biraucz és Társa Amazon-utca 6-8. Brett testvérek Szondy-utca. Breuer Mihály Lovag-utca 2. Bróza Ottó Váci-körút 17. Bruck és Társa Nagymező-utca 5. Budapesti Ujságn. Szondy-utca 10. Eberle József és Társa Podmaniczky-utca 43. Európa, irod. és ny. r.-t. Ó-utca 12. Express-nyomda Váci-körút 39. Fővárosi nyomda stb. r.-t. Podmaniczky-utca 39. Fried és Krakauer Lázár-utca 15. Fuchs Samu Teréz-körút 43. Gergely Miksa Lázár-utca 2. „Globus“ Aradi-utca 8. Glücksellig M. Hunyady-tér 7. Goldschmiedt Testv. Révay-utca 1. Gutenberg-nyomda Király-utca 10. Herrman Ignác Szerecsen-utca 20. Hornyánszky Viktor ca. és kir. udv. könyvny. Aradi-utca 14. Kápolnai Adolf Oyár-utca 23. Kaufmann, Woltitz és tsa Vörösmarty-utca 52. Korvin Testvérek Révay-utca 14. Kunoss Vilmos és Fia Teréz-körút 38. Löbi Dávid és Fia Nagymező-utca 26. M. á. v. menetjegy-ny. Csengery-utca 33. Minerva ny. (tul. Oansl Za.) Szerecsen-utca 7/9. Muskát Miksa Szondy-utca 4. Orsz. közp. közs. ny. r.-t. Váci-körút 01. Pollacek Mór Podmaniczky-utca. Posner K. Lajos és Fia Csengery-utca 31. Radó Izor Szerecsen-utca 13. Radó Vilmos Ó-utca 2. Rigler József Ede r.-t. Róza-utca 55.</p>	<p>Schmelcz Izidor Izabella-utca 70. Schmidl Sándor Uj-utca 6. Schwartz Testvérek Podmaniczky-utca 35. Singer Lipót Ó-utca 15. Székely Viktor Ó-utca 15. Wellesz Béla Uj-utca 37.</p>	<p>Wiesinger József Wesselényi-utca 30. Zeisler M. István-tér 17.</p>
<p>II. kerület (Viziváros).</p>			<p>VII. (Erzsébetváros).</p>	<p>VIII. ker. (Józsefváros).</p>
<p>Bagó M. és Fia Ponty-utca 4. Goldberger Ignác Fő-utca 23. Helsler Jaroslav Várkert-rakpart 1. Müller K. (Münster K.) Albrecht-út 3-5.</p>			<p>Árpád kö- és könyvny. Valero-utca 9. Athenaeum ir. ny. r.-t. Kerepesi-út 54. Bárd Jakab Almásy-utca 5. Biró Albert Klauzál-utca 35. Elek Lipót Kertész-utca 20. Erzsébetvárosi könyvny. Dohány-utca 29. Fichner Á. és fia Csomóri-út 13. Galitzenstein H. Kertész-utca 25. Garai Mór Károly-körút 3. Gelléri és Székely Kerepesi-út 34. Gross és Grünhut Jósika-utca. Grünwald Ödön Wesselényi-utca 4. Hedvig Imre Wesselényi-utca 9. Hedvig S. Dohány-utca 12. Kellner Gerson Csányi-utca 13. Löbi Mór Király-utca 27. Löblovitz Zsigmond Csomóri-út 78. Lusztig Mór Kertész-utca 37. Markovits és Garai Rombach-utca 10. Mermelstein Fülöp Wesselényi-utca 11. Nagel István Vörösmarty-utca 14. Neuwald Illés Dohány-utca 44. Pannonia-nyomda Rombach-utca 8. Propper Leó Erzsébet-körút 35. Reform-nyomda (Weisz Á.) Rombach-utca 5. Reich Ármin Dohány-utca 84. Roth Mór és Társa Kertész-utca 23. Spatz Henrik Dob-utca 55. Stern Péter Kazinczy-utca 35. Világosság Dohány-u.- és Nyár-utca sarkán.</p>	<p>Anglo-nyomda Baross-utca 47. Budapesti Hirlap nyomd. Rökk-Szilárd-utca 4. A Nap ut.-váll. nyomd. Rökk-Szilárd-utca 9. Corvina-nyomda Baross-utca 4. Özv. Fried Ignác József-utca 24. Fritz Ármin Nap-utca 13. Hell I. Ede Luther-utca 4. Klein Vilmos Kerepesi-út 73. Kohn Simon József-körút 10. Kossuth Lajos-nyomda Tisza Kálmán-tér 6. Könyvnyomdászok Szak- köre tanfolyamának kísérleti nyomdája Tavaszmező-utca 15. Molnárak Lapja nyomd. Nap-utca 19. Műszaki nyomda Conti-utca 38. Otthon-nyomda Mária-utca 42. Révai és Salamon Üllői-út 18. Rózsa Kálmán és Neje Szentkirályi-utca 30. Spitzer Márk Békkocsis- és Német-utca sarkán. Stephanum ny. Szentkirályi-utca 28a. Szent László-nyomda Rökk Szilárd-utca 28. Nemzetközi könyvny. Kőfaragó-utca 10. Uránia-nyomda Mária-utca 11. Weissenberg Ármin József-körút 16.</p>
<p>III. kerület (Ó-Buda).</p>				
<p>Bartalits Imre Remete-hegy. Bichler Ignác Kiskorona-utca 15. Wimmer Márton Szerfőző-utca 10.</p>				
<p>IV. kerület (Belváros).</p>				
<p>Barcza József Váci-utca 66. Buschmann Ferenc Koronaherceg-utca 8. Franklin-Társulat magy. irod. Int. és könyvny. Egyetem-utca 4. és Vármege-utca 11-13. Goszler Gyula Aranykő-utca 1. Langer Ede és Fia Zalbáros-utca 1. M. kir. posta- és táv. ny. Főposta-épület. Mercur kö- és könyvny. Királyi Pál-utca 9. Nagy Sándor Papnövelde-utca 8. Id. Poldini Ede és Társa Irányi-utca 1. Quittner József Károly-körút, központi városház. Róth József Ujvilág-utca 6. Sűz Dávid Fővám-tér 5. Székesfővárosi házi ny. Központi városház. Várnai Fülöp Régi posta-utca 3. Vasziljevits Péter Molnár-utca 5. Victoria-nyomda Váci-utca 37. Wedlaner F. és Fial Sarkantyús-utca 3.</p>	<p>VI. ker. (Terézváros).</p> <p>Adler Mór Laudon-utca 6. Andal Gyula Szondy-utca 11.</p>			<p>IX. ker. (Ferencváros).</p> <p>Engelmann Mór Vámház-körút 15. Harsány Emil Lónyay-utca 7. Mezel és Panker Soroksári-utca 4. Műszaki Ir. és ny. r. t. Soroksári-utca 5. Pátria-nyomda r.-t. Üllői-út 25.</p> <p>X. kerület (Kőbánya).</p> <p>Első kőbányai könyvny. Jászberényi-út 1. Merendiák Károly Liget-tér 4.</p>

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ-
HIVATAL
Budapest V, Hold-utca 7

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁR
Egész évre 4 kor., fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 40 fillér

Elmélkedések egy pályamunka körül.

Egyes kivételes eseteket nem számítva, a pályázati munkákkal úgy van a pályázó, mint a lázas ember a gyomrával: sokat kíván, de keveset bír. Ennek oka pedig nemcsak az egyénben, hanem szakművelődésünk szervezetlen és egészségtelen állapotában, vagy mondjuk fejletlenségében keresendő, amely teljes valóságában különösen a pályamunkák szemlélésekor tárul elénk.

Mert bizony, ha az ujabbkori pályázatok eredményeit végignézzük, nagyon-nagyon érdekes tapasztalatokat tehetünk nemcsak a most divó tipográfiai irányzatokra, hanem egész szakművelődésünkre vonatkozóan is.

Ne csináljunk kivételeket, ne osztályozzunk egyes munkákat, hanem figyeljük meg a szervezetnek egészét, legyünk őszinték és nyitlak: többet használunk vele az ügynek, mint burkolt elismerésnyilvánítással, mely ilyen esetekben a pályadíj alakjában int felénk.

Hiszen ha a kritika szelleme kihalna belőlünk, ez nem azt jelentené, hogy nálunk minden fenékgig, s hogy a szakfejlődésnek immár a tetőpontjára jutottunk, hanem éppen ellenkezőleg: azt, hogy stagnálunk, nem törődünk semmivel.

Az egyéni ambíció, az előbbre való törekvés érdemes a jutalomra, mert hiszen amúgy sem mindennapos nálunk a komolyan átértett, minden akadályt leküzdő haladás a tökéletesség útja felé. Pedig ezek a szórványosan jelentkező törekvések nem amolyan önállóságot eláruló eszméket megvalósítható jelenségek, melyek az egyénre vallanak és az egyénre hatnak, hanem immel-ámmal keletkezett utáztatok, amelyekből a lélek, az éltető erő, az egyéniség hiányzik. Az ilyen „után-érzett“ alkotásnál még erősebben domborodnak ki a bizonytalan tapogatódzásnak nyomai, amelyek többnyire az egyéni gyengeséget és csak néha annak elenyésző előnyeit hozzák a felszínre, mert az „után-érzésnek“ nemcsak az a hátránya, hogy az egyéni fejlődést elnyomja és a netáni egyéni kiválóságokat elaltatja, hanem az is, hogy — szinte egészen észrevétlenül — csak az utáztatok utáztatására tereli az egyént.

Az önállóságnak hiánya, a munka jellegét felölő elmélkedésnek gyöngesége, az esztétikai és artistikus érzés hiánya teremt az ilyen fél munkákat. Pedig hát az ilyen munkálkodás mellett szaktársaink előbbre nem igen juthatnak, már csak azért sem, mert a gondolkodás processzusát jó előre másokkal végeztetik. Hiába bíznak a mindennapisággal szemben érzett fölényükben: végeredményül, ha nem is mindennapiak, de bizonyára sablonosak maradnak.

Ez általánosságban idevetett érvelések igazát az ügynevezett magyar stílussal való próbálkozások bizonyítják a legjobban. Minden más iránynak voltak és vannak kinövései, csak a magyar stílus nem panaszkodhat ilyenekről, mert sokkal szűkebb keretre szorul, semhogy a fantáziának — melynek túl magas szárnyalása szüli a kinövéseket — táplálékot adhatna. És ép ez a szűk keret, mely kizárja a túlkapást, szülője a még jobban elítélendő sablonosságnak, melyet a legkülönfélébb rendeltetési munkákon is lépten-nyomon észrevehetünk.

Hivatott mesterszedőink azt hangoztatják, hogy a típusnak jellegét nem akarják érinteni, mert azon sem további stilizálással, sem az egyes motívumok önkényes alkalmazásával változtatni nem szabad. Pedig igenis, egy kissé talán mégis csak eltérhetünk a merev formáktól és a sablonosan ható részletektől: az untilg ismeretes *sujtásos* és más *ködmönCIFraságokat* ne olyannyira egymásra és egymás mellett halmozzuk össze, hanem talán törekednénk egy kicsinyt arra, hogy az más hasonló jellegű ékesítő anyaggal is — mi pedig elég nagy mennyiségben áll rendelkezésünkre — összeférhessen. Változatosságot hoznánk így bele a stílusba s a kiviteli módnak is tágabb tere nyílnék. Sőt a magyar stílust *különösen jellemző* egyes motívumokat modernizálni is lehetne, amennyiben a motívumoknak némi arány- és fekvésváltozás segédelmével a más anyaggal való összekapcsolhatóságukat segíthetnők elő, s merevségüket így az összbenyomás emelése érdekében meglehetősen mértékben csökkentenők.

Jóval tetszetősebb, nem összeszorított trajzot kapnánk így, mely élénkebb, kellemesebb hatású volna és egyúttal artistikusabban is hatna. Lehet,

hogyan az ortodox hívek szentségtörésnek veszik az elmondottakat, de tudván, hogy már a bibliát is kommentálni merete egynémely merészebb ember: egy már régen visszafojtott nézetemnek e sorokban mégis csak kifejezést adok.

* * *

Ez impressziókat a Szakegyesületünk által már két ízben kiírt levélfej-pályázat relatív meddsége

keltette fel bennem. Hiszen a díjat csak a „szégyen-paragrafus“ alkalmazásával ítélték oda. De nem a díj kiadása ellen akartam szólni. Nagyon helyes cselekedet volt ez a bíráló bizottság részéről, mert bizonyára tekintettel volt elhanyagolt szakművelődési viszonyainkra és jutalmazni akarta a törekvést.

A munka *qualitására* vonatkozólag áll mindaz, amit a fentiekben elmondottam; a *kivitelre* pedig csak elismerő szavam lehet. *Fuchs Zsigmond.*

A Hornyánszky-nyomda pályázata.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája az év elején pályázatot hirdetett egy *gazdasági gépgyár fali naptárának és árjegyzék-borítékának vázlatrajzára.*

A pályázati feltételek — híven a mai kor szelleméhez — alig tartalmaztak valamicske megszorítást a pályázókkal szemben. A cég röviden, de érthetően kifejezésre juttatta mindazt, amit a pályázóktól kért, s eltekintve a megadott alaktól s meghatározott színmenyiségtől: a vázlatrajz kivitelét, díszítését teljesen a pályázó ízlésére bízta.

Kikötötte még, hogy a díszítésben a mezőgazdaságra legyen vonatkozás, továbbá, hogy a pályamunka *könyvnyomdai úton legyen sokszorosítható.*

A fali naptárnál 2—5 szín, a borítéknál 2—4 szín volt engedélyezve.

A bíráló bizottság, mely *Lyka Károly* a „Művészet“ szerkesztője, *Magyar Mannheimi Gusztáv* festőművész, *Salzer Lajos* gépgyári igazgató, *Gerlach Márton* műkiadó és *Hornyánszky Viktor* urakból állott, a múlt hó 29-én döntött a két pályázatra beérkezett összesen mintegy hetven pályamunka fölött.

A jury mindkét pályázatot *teljesen meddőnek nyilvánította*, elhatározva egyszersmind, hogy a kitűzött díjak senkinek se adassanak ki. A Hornyánszky-cég főnöke azonban a jövőre való buzdítás céljából száz-száz korona tiszteletdíjat ajánlott fel az aránylag legjobb három pályamunka jutalmazására. E tiszteletdíjakat a jury *Schmied H.* (Zürich), *Müller Bernát* (Drezda) és *Kron Jenő* (Budapest) pályaműveinek ítélte oda.

A jury a részletes bírálatra nem tért ki. Kifejezésre juttatta azonban abbéli nézetét, hogy művészeti szempontból a pályázati művek semmi eredetiséget nem mutattak fel, továbbá hogy azok a kikötött technikai követelményeknek sem feleltek meg, mivel jórészüik teljesen figyelmen kívül hagyta a feltételek ama fontos pontját, hogy a kivitel 2—5 színre tervezendő.

A bíráló bizottság illetén döntése nem jött meglepetésként, különösen a fali naptárt illetőleg. Nagy kár azonban, hogy e minden kétségen felül álló helyes ítélet megokolását nem ismerhetjük teljes részleteiben. Sokat tanulhattak volna belőle a pályázók, valamint mi is, az ily bírálatokban rejlő jó tanácsok, útbaigazítások, a hibák, tévedések, helytelen felfogások megismerése révén.

A pályamunkákról művészeti szempontból nincs és nem lehet szavam a hozott ítélettel szemben. Engedtessek meg azonban, hogy a pályaművek technikai ki- vagy ki nem vihetőségéről néhány szóval megemlékezzem.

A naptártervezetek szemlélésekor különösen az tűnt fel nekem, hogy a pályázók nagy részének vajmi kevés sejtelve lehet a könyvnyomdászati nyomástechnikáról. Több mint tíz oly tervezetet láttam ezek között, amelyeknek nyomása, eltekintve az azokkal járó technikai nehézségektől, nem lehetséges nyolc-tíz színen alul. Nem egy volt ezek között olyan is, amely még a három- vagy négyszínyomás igénybevétele mellett is még két-három szint igényelt volna, hogy elfogadható eredményt lehessen véle felmutatni.

Feltűnő jelenség volt a pályaműveknél az is, hogy túlnyomó részüknél a szöveg ízléses, jó elhelyezése, olvashatósága teljesen figyelmen kívül hagyatott, olyannyira, hogy a 64 × 46 cm. nagyságú naptártervezetek egynémelyikén a szöveg nonpareille betűkből is csak zsúfoltan lenne elhelyezhető.

Érthető, ha a pályázók egynémelyike minél tágabb területen igyekezett érvényre juttatni, kidomborítani azt, hogy ez a naptár egy mezőgazdasági gépgyár naptára, de nagy buzgóságában megfeledkezett arról, hogy ez végre is csak naptár, s ennek a megfelelő szövege, ha némiképpen alárendelhető lenne is a díszítménynek, nem kevésbé fontos alkotó része az egésznek.

Akadat azonban ezekkel szemben olyan is, amelyen csak szöveg volt. díszítésül megelégedett egy és

más betűöntői anyag csúfosan elrajzolt nagyításával. Furcsa fogalmi lehetnek a pályázónak a magyar grafikai művészetről, ha ilyen pályamunkát mer beküldeni akkor, amikor kifejezetten eredeti rajzot kívánnak díszítésül.

Egyik-másik pályamunka pedig inkább valami virágkereskedés vagy kertészet naptárának illenek be, mintsem gazdasági gépgyárának.

Néhány szép magyar motivumokból alkotott tervezetet is láttam. Egy ezek közül dicséretesen szép volt. Ha nem csalódom, nyomdászkezből eredt.

A boríték-tervezetek között már több figyelmet érdemlő munka volt.

Szöveg, rajz és elrendezés csinosan, harmonikusan olvad egybe ezek jó részén, s több eredetiséget is tapasztaltam rajtok. A pályázat ama feltételét azonban, hogy a díszítés a mezőgazdaságra legyen vonatkoztatva, vajmi kevéssé sikerült megoldaniok. Egyes pályaművek pedig teljesen mellőzték ezt.

Akadtt azonban egészen eredeti alkotás is. Mint egyik legsikerültebbet emlitem meg ezek közül azt, amely sötét papiroson egy szántással foglalatostudó gazdaembert használ fel egyedüli díszítésül. Nagyon szép, izléses munka volt ez, s még néhány — úgy látszik egy kézből eredő — hasonló alapelvű pályamunka. Ezek technikai kivitele a felhasználni szándékolt intenzív sötét papiroson ha nem is lehetetlen, de mindenesetre drága munka lenne, s a megengedett négy szint messze felülmulná. E pályamunka pl. csak a fehér szint a szürkébe átmenőleg négyféle árnyalatban használja, s még legalább három szint igényel ezen kívül. Eltekintve azonban ettől, a rajz fény- és árnypontjainak kellő érvényre juttatása — amelyet az aquarell-festésű eredetin dús festék-felrakással ért el a tervező — még egy-két nyomást tenne szükségessé. Nem kis nehézséget okozna még az ily sötét papiroson a fehér és általában a világos színek nyomása, amely még tán azt is megkövetelné, hogy az egész rajz alá egy a papirorost abszolúte fedő megfelelő tónust is nyomjunk.

Az egyszerűbb technikájú, két-három színnel előállítható tervezetek között pedig alig-alig akadtt valamire való alkotás, egyik-másiknak a mezőgazdaságot szimbolizálni akaró díszítménye pedig az agyonstilizálás révén valóságos rébusz volt.

A pályázati felhívás kifejezetten a grafikai téren működő rajzoló- és festőművészekhez volt intézve, hogy azonban a pályázaton részt vettek nagy része e téren alig fejthetett ki valamicske tevékenységet, azt a pályaművekben kifejezésre jutott grafikai lehetetlenségek kellek bizonyítják.

Csodálatos, s eléggé nem is sajnálható tény, hogy magyar rajzoló- és festőművészeink nagy része még mindig idegenkedik rajzójának és ecsetjének a grafikai téren való értékesítésétől. Pedig éppen itt, a reklám- és merkantilis munkáknál sajnosan nélkülözük az ő vezetésüket s ebből folyólag az ő tanításukat. Amíg ez meg nem változik, e téren a magyar grafikától önállóságot, eredetiséget, művésziességet hiába kérünk. S ha ők nem karolják ezt fel szeretettel s a kellő mértékben, még soká maradjunk a német, angol, amerikai grafikai művek majmolói.

Alig hihető, hogy a kérdés anyagi oldala legyen az, amely művészeinket távol tartja. A most döntésre került naptárpályázat vázlatrajzának első díja 200 korona, a borítéké 150 korona volt. Elismerem, hogy a feladatot tekintve nem magas díjak, de viszont tudom azt is, hogy elismert híri művészeink egyes munkái — amelyek pedig az ezen pályázatra beküldött művek egy tucatjánál is többet értek — hasonló, meg olcsóbb pénzen is kaphatók voltak.

Hogy az ily művek jövőbeni jobb díjazása biztosan elérhető lesz, meggyőződésemm; szükséges azonban, hogy e téren valóban eredeti, művészi értékű művek jelenjenek meg. Ha a kezdet megvan, s a közönség látni fogja a különbséget a művész- és kontár-munka között, bizony szívesen fizet többet, és sokat, hogy ilyenekhez jusson.

E pályázaton a magyar pályázók az összesnek alig egy harmadát tették ki. Hiszem, hogy a jövőben magyar művészeink jóval nagyobb számban vesznek részt az ily pályázatokon, ha ugyan okulva az itt tapasztaltakon, akad áldozatkész nyomda-cég azok kiírására.

De hogy akadni fog, biztosítja az, hogy ez úton a magyar grafikai művészetek haladásának s a külföldivel teljesen egyenrangúvá válásának ideája sokat várhat.

Löwy Salamon.

A Könyvnyomdászok Szakköre szaktanfolyamai.

A szaktanfolyamok I. ciklusát e hó 12-én szerencsésen befejeztük. Olyan érdeklődés mutatkozott ez intézményünk iránt a budapesti nyomdászok körében, s előadók meg hallgatók olyan buzgósággal törekednek céljaik felé, hogy szakoktatási intézményünk új szervezete tökéletesen megállotta immár a tűzpróbát. Visszaesésről, avagy a szerte tapasztalható lelkesedés lankadásáról legjobb meggyőződésünk szerint már nem lehet többé szó, hanem csakis folytonos fejlődésről, előrehaladásról.

A tizenkét tanfolyam összes hallgatóinak a száma a beiratkozás idején 202 volt, a ciklus végeztével 176. A hat hét alatt látszólag 26 főnyivel fogyott a hallgatóságunk, de a dolog nem egészen így áll.

Az összlétszám kevesbedésének a magyarázata az, hogy a szaktársak egyike-másika nagy fölbuzdulásában négy-öt tanfolyamra is beiratkozott, de a második-harmadik hét végeztével be kellett látnia, hogy a házi föladatak sokasága következtében már egy-két tanfolyam is eléggé igénybe veszi az ő szűkös szabad idejét. E hallgatók tehát a tanfolyam vezetőjének tanácsára abban hagyták a rájuk nézve egyelőre nem közvetlenül szükséges tanfolyamok látogatását, s erejüket inkább csak egyetlen tanulmányi tárgy alapos megismerésére fordították. Ez az oka a létszám látszólagos csökkenésének; a valóságban három vidékre utazott szaktársunkon kívül egyetlen hallgatót sem veszítettünk el.

A tanfolyamok ideje		Az előadások helye	A tanfolyamok tárgya	Fölvett hallgatók száma	Arányhasználati és tantárgy díj	Előadó
Vasárnap nov., 19, 26, december 3, 10, 17	d. e. 8— ¹ / ₂ 10	Kísérl. nyomda	Tipográfiai vázlatkészítés...	10	—	Mitterszky József
	d. e. 8— ¹ / ₂ 10	I. sz. tanterem	Alapnyomati lemezek vézése	20	—	Kún Kornél
	d. e. ³ / ₄ 10— ¹ / ₄ 12	Kísérl. nyomda	Tipográfiai vázlatkészítés ...	14	—	Löwy Salamon
	d. e. ³ / ₄ 10— ¹ / ₂ 12	I. sz. tanterem	Méret, szabadkézi és ékített rajzolás ...	20	—	Mitterszky József
	d. e. ¹ / ₂ 12—1	Kísérl. nyomda	Festékkeverés, szín-nyomás	14	—	Bauer Henrik
	d. e. ¹ / ₂ 12—1	I. sz. tanterem	Könyvnyomdai munkák árkiszámítása ...	28	—	Augenfeld Miksa
Hétfő november 13, 20, 27, dec. 4, 11	esti ¹ / ₂ 8— ¹ / ₂ 10	Kísérl. nyomda	Gyakorlati mesterszedés ...	14	—	Spitz Adolf
Kedd november 14, 21, 28, dec. 5, 12	esti ¹ / ₂ 8— ¹ / ₂ 10	Kísérl. nyomda	Táblázatos szedés... ..	22	—	Stalla Márton
Szerda november 15, 22, 29, dec. 6, 13	esti ¹ / ₂ 8— ¹ / ₂ 10	Kísérl. nyomda	A nyomógépek szerkezete...	6	—	Janovszky János
Csütörtök november 16, 23, 30, dec. 7, 14	esti ¹ / ₂ 8— ¹ / ₂ 10	Kísérl. nyomda	Tipográfiai vázlatkészítés...	14	—	Löwy Salamon
Péntek nov. 17, 24, december 1, 8, 15	esti ¹ / ₂ 8— ¹ / ₂ 10	Kísérl. nyomda	Stereotípiá	8	—	Hoffmann Antal

A hallgatók ama meggyőződése, hogy okosabb az erejüket és idejüket pusztán egy-két tanfolyamra koncentrálniok: még szembetűnőbben nyilvánult meg a II. ciklusra való jelentkezéskor. Most már ritka az olyan szaktársunk, aki kettőnél több tanfolyam terheit vállalta volna magára. Ez a körülmény az összlétszámnak némi újabb csökkenését vonta maga után, de ez a csökkenés is csak látszólagos, amennyiben a hallgatóság száma — egyénenként véve — körülbelül megmaradt a réginek. Pedig ugyancsak mozgalmas időkben kezdtük a II. ciklust.

A II. ciklus tanítási programját az október 30-án megtartott előadói értekezlet állapította meg. Több oldalról szóba került ekkor, hogy a tanfolyamok számát fölemeljük, de a karácsonyi könyvvásárt rendszeren megelőző munkabőségre, túlórázásra stb. való tekintettel mégis csak arra az időre halasztódott a kurzusok számának fölemelése, amikor a hallgatóink kevésbé lesznek a túlórázás okozta mulasztásoknak kitéve, és — ami szintén fontos dolog — még egy megfelelő tanhelyiség áll rendelkezésünkre. Ez az időpont pedig számításunk szerint január elején következik majd be, amikor tudvalevőleg szaktanfolyamaink III. ciklusát fogjuk megkezdeni.

Az I. ciklus végével két tanfolyamot zártunk le; az elsőt, a Morócz Jenő szaktársunk előadta magyar

helyesírási kurzust ugyan csak ideiglenesen, amennyiben a III. és V. ciklusban minden valószínűség szerint meg fogjuk azt ismételni. A másodiknál, a pénteki napra beosztott mesterszedési kurzusnál valójában csak az előadó személyében történt változás, a régi előadónak külföldre utazása következtében.

A II. ciklusnak az előző oldalon látható programjához még az a megjegyzésünk, hogy a tanfolyamok túlnyomó része folytatólagos, s mindössze egy-két kurzuson próbálkoztunk meg a kezdők és haladtabbak párhuzamos tanításával. Kizárólag a kezdők számára való több tanfolyamnak a megnyitását a következő ciklusra tervezzük.

* * *

Derék jótevőink most sem maradtak el adományokkal. Az *Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság* igazgatója, *Czettel Dániel* úr, kérésünkre kísérleti nyomdánk betűmagasságára gyalultatta az elmúlt tavasszal külföldről kapott rézléniáinkat, s egy hiányos rézlénia-sorozatunkat ki is egészítette a szükséges darabokkal. *Bartushek* fémárúgyáros pedig két folió- meg egy quart-hajót adományozott kísérleti nyomdánk számára. Igaz köszönetünket e nemeslelkű támogatóinknak.

Löwy Salamon szaktársunk munkáinak kiállítása.

Élvezetes vasárnap délelőttünk volt e hó 19-én. Derék veterán szaktársunk *Bendtnér József* pompás humorral megírt visszaemlékezéseit olvasta föl, s többek kérésére a maga kitűnő találmányát, a szabadalmazott tabella-alapot is bemutatta; *Löwy* szabadalmazott tabella-alapot is bemutatta; *Löwy* szaktársunk pedig, a modern mesterszedői gárda ez egyik díszjele, kiállította a maga remekműveit s kész nyomtatványtervezeteit s kész nyomtatványait. Az előbbiről, *Bendtnér* szaktársunk előadásáról jövő havi füzetünkben szólnunk, teljes terjedelmében ismeretve a fölolvását; az utóbbinak, *Löwy* szaktársunk kiállításának a méltatását azonban már most meg kell kezdenünk, olyannyira fontosnak tartjuk az ott tapasztalt tipográfiai irányelveknek mentől szélesebb körben való megismertetését.

Mindnyájan tudjuk, hogy mily kiváló mesterszedő *Löwy* szaktársunk, s az is közismeretes dolog, hogy egy idő óta egyre-másra aratja a diadalokat. De azt már kevesen tudjuk, hogy minek köszönheti ő azt már kevesen tudjuk, hogy minek köszönheti ő mindezt, s hogy mi az ő sikereinek a titka. Pedig ez a legfontosabb kérdés mindenben, technikában, művészetben egyaránt.

Amikor a gyönyörű kiállítást végignéztük, ez a kérdés lebegett előttünk. Nem értük be a pusztá elragadtatással, hanem hideg objektivitást igyekez-

tünk erőltetni magunkra, s a köz érdekében keresve kerestük amaz esztétikai momentumokat, amelyekből a kiállított munkák tervezőjének tipográfiai és művészi fölfogását meglehetősen biztossággal meg tudnók határozni. Szóval a lelkébe akartunk pillantani *Löwy* szaktársunknak.

És ez — azt hisszük — sikerült is némiképpen. Ezért most egy kicsit el fogunk térni a kiállítási kritikák sablonjától. Kevesebbet fogunk dicsérni meg gáncsolni és többet tanítani. Elmondjuk mindazt, amit e kiállításból rövid egy-két óra leforgása alatt magunk is tanulhattunk.

Mielőtt azonban ebbe belekezdenénk: konstatálnunk kell, hogy *Löwy* szaktársunk rendkívül intelligenciával megáldott s széleskörű általános ismeretekkel rendelkező ember. Hogy miért jelentjük ezt ki előre: megvan annak az alapos oka. Azt akarjuk vele jelezni, hogy intelligenciája révén mindig meg tudja érteni nemcsak a szöveget, hanem általában a megrendelő intencióit is. Mert mi kell a közönséges folyószedéshez? Először: értelmesség, másodsor: értelmesség, és harmadszor: ismét értelmesség. És mi kell a mesterszedéshez: első sorban értelmesség, másodsorban megint értelmesség és harmadsorban technikai tudás meg műízlés. Ennyi-

ből áll a szedő, de különösen a mesterszedő boldogulásának a receptje.

És ezzel már el is árultuk Löwy szaktársunk sikereinek a legfő titkát. Fontos ugyan a többi titok is, de ez az alapja mindennek. Ha a betűszedő e tekintetben gyöngye, lehet a kézi ügyessége akár mekkora: sohasem fog a középszerűségegen felülkerekedni; csinálhat szép munkát is akárhányszor, de csak vaktában, véletlenül.

A mesterszedő értelmessége — akárki mit beszél — mindenekelőtt az írott szöveg megértésében, bizonyos fokú alaki és tartalmi megjavításában, helyes fölosztásában és az ólomtípusokra való átvitel izléses voltában nyilvánul meg. A megrendelő minden esetben első sorban a maga írott szövegét akarja interpretáltatni a könyvnyomtatóval, elvárva tőle, hogy jártassága révén azt bizonyos határig egyrészt megjavítsa, alkalmas formába csoportosítsa, másrészt pedig egy kicsinyt meg is diszítse. Mentől szélesebb tehát a mesterszedő látóköre: annál több megrendelőnek képes eltalálni az intencióit, s annál több diadalt halmozhat a mesterségében rakásra.

Ezzel a kis kitérővel csak a Löwy szaktársunk munkáin észrevett sajátosságok egyikét akarjuk kissé kommentálni; azt, ami a nyomtatványok céljának s a cél megengedte soralkotásnak meg díszítésnek gyors fölismerésében, illetőleg hibátlan meghatározásában nyilvánul meg. Ennek a kiinduló-pontja az ő kiváló intelligenciája.

Már az is kiváló intelligenciájára vall, hogy meg tudta tanulni: mi az a tipográfiai stílus. És nemcsak hogy megtanulta ezt ismerni, hanem egyszerűen meg is szerette. Esztendőök óta olyan szívós

(Folytatása következik.)

Apróságok a nyomtatási technika köréből.

A nyomtatási technikában végtelen lehet a tapasztalás sora. Nincs olyan rutinos öreg gépmester, aki elmondhatná magáról, hogy őt már semmiféle technikai fönnakadás sem hozhatná ki a sodrából, s hogy a nyomtatás tipográfiaileg lehetséges minden csinájára-binjára meg tudná adni a csalhatatlan recipét. Ha valahol, hát úgy itt csakugyan igaza van annak a — bár kissé népszerűtlen — közmondásnak, hogy „a jó pap holtig tanul“.

A következőkben olyan aprólékos mesterfogások ismertetését kezdjük meg, amelyek kiválóan alkalmasak arra, hogy a nyomtatásbeli komolyabb fönnakadások egyik-másikának — olyanoknak, amelyek utólagosan bajos dolog volna segítenünk — meglehetősen biztossággal már előre is kizárjuk a lehetőségét.

állhatatossággal csügg rajta, hogy őt a fejlődésében nem kell többé féltenuink. Idegen technikák területére ő már többé nem téved.

Most vegyük sorra a nyomtatványok jó hatását biztosító technikai készütségeket, irányító elveket s mesterfogásokat is.

Egy-két munkából még nem lehet biztosan következtetnünk a mesterszedő technikai tudására. Csak ha az akcideneciák olyan nagy tömegét látjuk magunk előtt, mint a legutóbbi kiállításon: akkor állhatunk neki, hogy a sok munkának legalább egy részén bizonyos visszatérő jellemző motívumokat, a soralkotásban vezető-gondolatokat, a színezésben tapasztalatok alapján kialakult elveket stb. keressgéljünk össze. Ha ilyen sok nyomtatványt rak elénk a szedő: akkor ismerhetjük csak meg az ő technikáját igazán.

Löwy Salamon munkáinak kiállításán legelőször is a kiállító betűérzéke és soralkotási technikája érdekelt bennünket. Különböztetve ezt keressük első sorban minden tipográfiai kiállításon. A betű és sor szépségének a kultuszán épült föl az egész mesterszedés; aki e kettővel nem tud bánni, jöhet elibénk akár micsoda cifra vagy nem cifra ornamentális avagy figurális rajzművel: elismerjük a rajzolásbeli ügyességét, de a szó igazi értelmében vett tipografusnak mégsem igen akaródzik őt tekintenuink.

Tehát a betűérzékét meg a soralkotási elveket kerestük most is. Az eredmény kielégítő volt. Löwy szaktársunk tudja, mi a betű, s tud is véle bánni. Biztos, jó érzésre valló kontraszt nyilatkozik meg java munkáin a sor meg a papiros, a sor meg az ornamentum, sőt néha — ha a nyomtatvány célja így diktálja — a sor meg a sorokszínezete között is.

Nagy példányszámú nyomtatványoknál nem éppen ritka dolog például, hogy az autotípia vagy galvano nyomtatás közben egyszerre csak megreped. Különösen ha igen erős nyomást igénylő mély tónusok vannak benne: állhat elő könnyen ez a kellemetlenség. Tudjuk, hogy az ilyesminek okát vagy a lemez helytelen aláakadásában, vagy pedig a lemezt hordó deszkadarabnak puhaságában, vagy vetődött voltában kell keresnünk, de mégis vajmi kevés ama gépmester szaktársainknak a száma, akik e baj bekövetkezésével már a klisék egyengetésekor kellőképpen számot vetnének. Különösen megbocsáthatatlan tehát a gépmester hanyagsága, amikor tudva, hogy a lemezekről nagyobb példányszámnak kell nyomódnia: tökéletlenül, csak itt-ott rakja alá azokat, vagy nem fordít elég gondot a fatalpna a nyom-

tatás közben való vetődés elleni föltétlen biztosítására.

Ha a lemez kifogástalanul is van aláakva: nagy példányszámok nyomtatásakor még mindig beállhat a repedés veszedelme, még pedig — mint röviden már meg is említettük — a fatalapzat puhaságának következtében. Vegyünk egy olyan autotípiát például, amelyen igen mély tónusok váltakoznak világosakkal s amely olcsó portéka létére puha, kellőképpen nem száradt fára van szerelve. Gondos egyengetés után megindul a nyomtatás; az első néhány ezer példánynál a fatalapzat még eléggé ruganyos s a hatalmas rányomódás után megint visszafoglalja a maga helyét. De e rugékonysága nem tart ám örökké. A mély tónusos helyeken a lemez mind mélyebben nyomódik a fába, a világosabbakon azonban a fa megőrzi a maga eredeti vastagságát. Megkezdődik a lemez egyes részeinek folytonos lehajlódása és visszarúgódása, s tart addig, amíg ezt a fém strukturája bírja. Egyszerre csak egy pattanás s a lemez meg van repedve.

A nagyobb példányszámú nyomtatásra szánt lemez megrepedésének tehát egyetlen biztosítéka az, ha kellőképpen ellentálló talpazatra van szerelve. Ezt pedig a legtöbb esetben könnyű dolog elérni: ott van az a sokféle gyártmányú vastalp, amit most már elég olcsón árúsítanak szaküzleteink s amelyeknek használata most már úgyszólván általános.

Igen ám, de mit csináljunk akkor, ha a klisé mellett oly kevés a hely, hogy a csuklózásról, vagy mondjuk németes franciasággal: fazettálásról akarva nem akarva le kell mondanunk?

Nos, ilyenkor legajánlatosabb, ha a stereotípiasegedelmével állítunk elő megfelelő lemeztalpat, még pedig vagy úgy, hogy a lemezt aláöntjük, vagy pedig úgy, hogy betűmagasságú lemezt a szükséges alacsonyságra legyalulunk s a lemezt aztán erre előbb rászögezzük, majd pedig — egyengetés után — összeforrasztjuk véle. Mind a két eljárásnak megvan a maga jó oldala. Az előbbi eljárás az egyszerűbb; az utóbbi akkor ajánlatos, amikor a lemezt alulról is meg kell egyengetnünk.

A lemez aláöntése így történik: Jó háromélű reszelővel alaposan leráspolyozzuk az alját, úgy hogy minden legcsekélyebb cinkoxid- meg zsír- részecske eltávolodjék róla s aztán hígított sósavba vagy forrasztó-vízbe mártott kefével alaposan ledörzsöljük még a lemeznek ezt a lapját. A forrasztásra való tüzes vörösréz-darabbal cinnt vive át a lemez tiszta alsó lapjára, különösen pedig ennek a széleire: a lemezt képes felével lefelé fordítva a stereotípiái öntőpalackba tesszük, s betűmagasságú stégekkel körülakva, némiképpen már lehűlt ólmot öntünk a palackba. Az ólomnak azért kell alacsonyabb hőfokúnak lennie, hogy a kötőanyagul szolgáló cinnt ne ragadhassa el magával, hanem ahhoz inkább csak hozzáforrjon.

Amikor a lemezt alulról is meg kell egyengetnünk, valamely betűmagasságú ólomtönköt — mint már említettük — megfelelő alacsonyságúra gyalulunk, s arra az autotípiái vagy más lemezt vékony szögecskékkel ráerősítjük. Valami árfélével persze a szöggyukakat előre ki kell vernünk. Az ilyenformán megerősített lemez elég szilárdan áll ahhoz, hogy az egyengetést elvégezheszük. Ha végezetül már ezzel is készen vagyunk, a lemeznek meg a talpazatnak a szélét hígított sósavval bekenjük, s az egészet összeforrasztjuk. Az ilyenformán előkészített lemez teljesen szilárdan áll, s a legerősebb nyomtatásakor meg a legnagyobb példányszámok esetében sem repedhet meg.

Ha a nyomdánkban nincs stereotípiái készülék: a most ismertetett eljárásához nem folyamodhatunk. De még ilyenkor is fődözhetjük magunkat a lemez megrepedése ellenében. Leszakítjuk a lemezt a talpáról, s az utóbbiból három-négy milliméternyit legyalultatunk. Másfél milliméteres vastagságú fehér bádogot veszünk ezután elő, s két darab akkora lapot vágunk ki belőle, amekkora a nyomtató-lemez. Ezt a két bádoglapot a lemez és az alacsonyabbra gyalult fatönk közé téve, az egészet jól összeszögezzük. Nagy példányszámok nyomtatásakor így is kellőleg biztosíthatjuk magunkat a lemez megrepedése ellen.

Könyvismertetés.

A betűszedés elméleti és gyakorlati kézi könyve.

Wózner, Durmits és Pavlovszky szaktársaink ilyen című könyvének ama fejezeténél járunk, amely a mesterszedésről meg a vele kapcsolatos könyvnyomtatási tárgyokról szól, s amelyet nagyfokú eredetiség jellemez.

Ez az eredetiség azonban sok tekintetben nem válik a könyv előnyére. Szerző szaktársaink teljeséggel fumigáltak az eddig megjelent e tárgyú szakirodalmat, s sok helyt a végleg megállapított tipográfiai arany szabályokkal homlokegyenesen ellenkező tétéleket állítottak föl, úgy hogy amikor tárgyilagos, mélyreható szakkritikánkat az eddigi mederben akarnók folytatni, mindinkább valószínűbbé válik annak végtelen hosszúra való megnyúlása. És ez keserves dilemmába hoz bennünket. Vagy esztendőn át kihúzódik a bírálatunk — ami utóvégre olvasóközönségünknek mégsem valami eminens érdeke —, vagy pedig alább kell hagynunk az eddig követett részletező módszerünkkel, s inkább általánosságban szólunk a könyv egyes fejezeteiről. Mi inkább az utóbbit választjuk.

A vázlatkészítésről szóló rész (125—127. oldal) gyöngé. E tárgyat akárhányan is jobban megírták már. Két oldalon csupa „szósz“; ebből ugyan senki sem tanulja meg: hogyan kell vázlatot készíteni. A nagyhangú s a mellett sok helyt mégis csak naiv okoskodás helyett jobb lett volna a vázlatkészítés technikáját ismertetni, például: hogyan fogjon az ember a munkához, micsoda papirosra készüljön a vázlat, miért tanácsosabb kezdetben csupán csak a sorokkal törödnünk, hogyan másoljon át a szedő sorokat meg betűöntői ornamentumokat, milyen festékeket használjon a vázlatok kifestéséhez stb., stb. Mindennek a rövid ismertetéséből többet okulhatna a betűszedő, mint a rajzolásra buzdító elcsépelet szólamokból.

Hirdetés-szedés dolgában igen helyes szerző szaktársainknak az az elve, hogy a hirdetés legfontosabb része az, amit hirdetnek; hogy ki hirdet és hol szerezhető meg a hirdetett valami: már csak másodrangú dolog. Ez elvüket szerzők két jó példával igyekeznek támogatni.

„Mióta a dombornyomás által a mesterszedés sok tekintetben beigazolódott, magának mind nagyobb tért szorított, szedőink komolyan kezdtek azzal foglalkozni.“ (134. old.) Nem értjük. Valamint a levegővel való domborítás teóriáját sem igen, jöllehet két mellékletet is adtak szerző szaktársaink e fejezet megvilágításául. Nem tudjuk például, hogy miképpen járult hozzá a levegő a domborításhoz a második mellékleten s miért nem jelentkezett ez a

hatása az elsőn is. A második melléklet alján ez áll: „A domborítást a tégely és lemez közé szorult levegő által végeztük.“ Patrica használata tehát ki van zárva. De hát akkor mi hatványozta annyira a levegő feszítő erejét? Talán valami levegőt közbe-fúvó különleges szerkezettel érték el a domborodást?

Inas-iskolák számára való szakkönyvben nem szabad talányokat föladni. Az ilyes könyv minden mondatának szabatosnak és világosan megérthetőnek kell lennie.

A „Színes festékek“ fölíratú fejezetben a színek teóriájáról szóló rész (139—140. old.) gyöngé, de már ami a mestermunkák színezését ismerteti (141—145. old.), igen jó. Az alapnyomati lemezekről szóló fejezetben akadna kifogásolni való, de mindezt pompásan helyreütit szerző szaktársaink a közbeiktatott ábrákkal.

(Folyt. köv.)

Nyomdász-Évkönyv és -Uti Kalauz.

Derék szaktársunk *Lerner Dezső* szerkesztésében immár napvilágot látott ennek a pompás könyvecskének 1906-iki évfolyama is, s ha mindenkoron gratulálhattunk az érdemes szerkesztőnek a maga és munkatársai sikerült munkájához, úgy azt most kétszeres hévvel tehetjük, mert bizony minden nyomdásznak kész büszkesége lehet az Uti Kalauz. Külsőleg is, benső tartalom dolgában is a maga nemében páratlan könyvecskének nevezhető.

Sikerült, csinos kiállítása különben egy csöppet sem lepott meg bennünket. Megfelelt annak a várakozásnak, amit ahhoz a nyomdához fűztünk, ahonnan kikerült. Mintaszerű nyomása, a hirdetések egyszerűsége és mégis meglepő csinosága: arra enged következtetni, hogy a „Világosság“ nyomdája úgy a fölszerelés, mint pedig az ügyes vezetése tekintetében az első helyek egyikén áll. Nincs a hirdetésekben semmi mesterszedői bravuroskodás és mégis gyönyörrel szemléljük minden egyes oldalukat.

A könyvet diszító két akcidencia közül az egyik — a belső címlap — a „Világosság“ mesterszedőjét dicséri; a másik: a szakegyesület pályadíjas levélfeje. Erről annak idején hallottuk már a bíráló bizottság véleményét s a szerkesztő előszavában ezt meg is ismétli; fölösleges szószaporítás volna tehát erről újabb kritikát mondani. Mindenesetre ha nem is egészen kifogástalan, de törekvésre valló munka.

Habár az előszóban egyről-másról még panaszkodik derék szerkesztőnk, meg lehetünk elégedve az Uti Kalauz jól megválogatott szellemi tartalmával is. Bő és érdekes.

Mindjárt az első közleményben Kaczander József

az első magyar napilapról értekeznek. Érdekes képét adja egy oly kornak, melyet a hivatalos történetírás előttünk egész másnak mutatott be. Ő és Gerő Izor, ki „Egy tizenhatodik századbeli korrektor”-ról, a nagy filozófus Giordano Brunóról értekeznek: írták az Uti Kalauz történelmi részét.

Sok megszívlelni valót mond Fuchs Zsigmond „A nyomdákban előforduló balesetek” című cikkében, mely különösen a gépmestereket illeti, de a szedőkre nézve sem haszontalan az átolvasása. Bár szedőkre nézve sem haszontalan az átolvasása. Bár számtalan közlemény foglalkozott már a szakoktatással, nem lehetünk közömbösek Novák László szaktárs ama soraival szemben, melyeket „Szakoktatás” címen találunk az Uti Kalauzban. Fehér Béla tollából értékes cikket találunk, mely valószínűleg jó szolgálatot fog tenni a teremteni vágyó szakembereknek. A „Tanácsok a nyomdatulajdonosok számára” című cikk kuriózumként fog hatni egynémely principálisra, de aki tartalmával megismerkedik, nyugodt lélekkel fog igazat adni az abban foglaltaknak, mert mi más az okozója a gyatra nyomtatvány-kiállításnak, amelyet a fővárosi zúgnyomdának

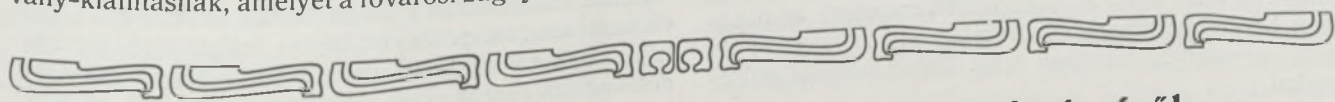
és a vidék sok nyomdájának termelése élénken demonstrál, mint a célszerűtlen berendezés és még egyéb, ami ebben a cikkben föl van sorolva. Ebből a cikkből is tanulhatunk. A kitűnő tartalmat az év krónikája zárja be, mely élénkségével nem marad a többi cikk mögött.

Ezzel be is fejeztem az Uti Kalauz ismertetését. De hátra van még a statisztikai rész, melynek a mai világban nem csekély fontosságot tulajdoníthatunk. A pontos statisztika összeállítása nagy érdeme a szakegyesület titkáranak, illetve az Uti Kalauz fáradhatatlan szerkesztőjének.

Az előbbi évfolyamok stereotíp tartalma: kilövési módok, „n”-táblázat stb., stb. következik most, mely minden nyomdászra nélkülözhetetlen és fontos.

Összehasonlítva az előttünk fekvő új évfolyamot, melynek bekötési táblája ifj. Aigner Antal minden tekintetben elismerésre méltó rajzával ékeskedik, e vállalat első évfolyamával: örömmel adózzunk a szerkesztőnek azzal az elismeréssel, melyet minden sikerült munka a maga haladásával bizvást kiérdemel.

Hermann Károly.

Tájékoztató a milánói kiállítás magyar grafikai részéről.

Az 1906-iki milánói nemzetközi kiállítás magyar osztályának szervezői az iparművészeti csoport keretében helyet tartottak fenn a nyomdászatnak s az alkalmazott grafikának. Azok a figyelemre méltó törekvések készítették erre, melyek utóbbi időben hazai nyomdászatunk köréből kiindultak. Ez az iparág önjerejéből, minden hivatalos felkarolás nélkül, tisztán a gyakorlati életre támaszkodva emelkedett művészi magaslatra. Kétszeres érdeklődésre tarthat tehát számot annak bemutatása. S minthogy erről tarthat még a külföldnek sem Párisban, sem Torinóban, sem St.-Louisban, sem Liègeben nem adunk, meg kell ragadnunk a milánói kiállítás alkalmát, hogy ott teljes és átgondolt szerepléssel a sikert kivívhassuk e téren is.

A beosztási tervet a következő:

I. Nyomdászat.

II. Nyomdászat karöltve a grafikával.

III. Grafikus művészet.

IV. Könyvkötészet.

Ez a tagolás természetesen nem arányos és nem is tökéletes, de tiszta áttekintést nyújt s a kívánt anyagot kimeríti. A művészet és ipar különben is annyira összefolyik itt, hogy vegyülékének végtelen változatos skáláját állíthatnók egybe, melynek eleje még tisztán ipar, a vége meg már egész művészet volna.

I. Az első cím a betűket és a nyomdadíszeket foglalja magában, amennyiben azoknak formáihoz a művészetnek is van köze. Ugyancsak ide tartozik a nyers anyagnak az alkalmazása is. Ennél azonban szemmel kell tartani azt az alapelvet, hogy csak olyant szabad kiállítani, ami szép és ami egyszersmind a külfölditől

különbözik, azaz eredeti kitalálás szülötte. Mesterszedőink meg fogják e kívánalmat érteni. Olyan címlapokat, meg-hívókat, szövegoldalakat, cégkártyákat akarunk látni, amelyek helyes elrendezési és komponálási érzékről tanúskodnak. A konvencionális nyomdadíszekkel való parádézást tehát mellőzni kell. Inkább az a nagy igazság vezessen: a legnagyobb egyszerűség a legnagyobb elegancia.

II. E rész a nyomdász és a rajzoló művész közös terméke számára van fentartva. Címlapok, menük, reklámképecskék, díszített papírok stb. gazdag sora tartozik ide. Ide is illik, ami az első pontra áll, hogy t. i. ami idegen és utánzat, az kizárassék.

III. A szorosan vett nyomdásztól külön érvényesülő sokszorosító művészeteket foglalja magában. Ebben sem vagyunk szegények. Nagy csoportja az illusztrációknak megérdemli a bemutatást. A kiválogatásnál csak egy szempont dönthet: mennyire alkalmazkodik a művész a tipográfiához. — Az ex-librisekből és képes levelezőlapokból is lehet valamit mutatni.

Külön súlyt kell helyezni a részről a képes lapjainkban felhalmozott művészi anyag kiállítására. Az élclapjainkban például sok kiváló alkotás van lenyomtatva. Ki kell emelnünk erre nézve azonban még azt, hogy kívánatos úgy válogatni össze a lapokat, melyen át a külföldi szemlélő ne csak művészetünkbe, hanem a magyar nemzeti lélekbe is bepillantást nyerjen.

A plakátok közt is van sok kiállítani való művészi munka s a fali képek ügye is jó kézben van nálunk.

IV. rész a könyvkötészeté. Nagy kiadó-cégeink és mesterségüket nemesebb értelemben művelő könyvkö-

tőink biztosítanak arról, hogy e téren sem vallunk szégyent. Idevágó becses portékánk a bélés-papír is, amely egyrészt a hozzákötött művészerők, másrészt pedig Halfer budakeszi festékmalma révén már külföldön is előnyösen ismert magyar specialitás. T. i. a márványozást a török gyakorlatból mi mentettük meg a modern művesség számára.

Kész könyveket Milanóba nem igen kell vinni. Legfeljebb olyant, mely a külföldet is érdekli s esetleg még vevőre is tehet szert. Ilyenek például Gróh: Magyar stílusú rajzmintái, Faragó: Butorai, Wiegand: Butorai, Huszka Magyar ornamentikája, Nemes-Nagy: Magyar viseletek története, az Iparművészeti Társulat: Mintalappjai s még néhány mutató kötet.

Ez a futólagos áttekintése a forrásoknak és a szempontoknak is meggyőzhet mindenkit arról, hogy minő

becses anyagot lehet a magyar grafika zászlaja alá toborzani. Sőt az igazi gazdagság csak gyűjtés közben fog kiderülni. Előre is attól kell tartanunk, hogy több akad a szépből-jóból, mint amennyit kiállítani lehet. És éppen azért a bőles mérseklést kell előtérbe tolni, mert elvégre nem összes kincseinket akarjuk kiállítani, hanem csak mutatványt abból, amink van. A hely és a keret korlátot vet annak, hogy mindenki személyileg kellően legyen képviselve. Meg kell elégednünk azzal, ha úgy lesz összeállítva a milánói grafikus-kiállítás, hogy e hatalmas, virágjában álló iparágunk a maga egészében erkölcsi diadallal kerül ki onnét.

Jelentkezhetni lehet a Magyar Iparművészeti Társulathoz. E csoport szervezési előmunkálatait vezeti: Dr. Czako Elemér úr, az iparművészeti múzeum és iskola főkönyvtárosa (IX, Üllői-út 33–37).

Ábráink és mellékleteink.

Jelen füzetünkben folytatjuk a betűöntők által szaktanfolyamaink kísérleti nyomdájának adományozott díszítő anyag bemutatását. Most a *Brendler Károly és Fia* bécsi cég által adott 92 vignettából mutatunk be néhányat. Dicsérni e díszítő darabokat szinte fölösleges; aki látja, egyszerűben tisztában lehet kitérő használhatóságukkal.

Két mellékletünk a szaktanfolyamokon szedődött, s pusztán a hallgatóink haladását akarjuk velök demonstrálni. Első mellékletünk a hétfő esti mesterszedési tanfolyamon készült, amelynek *Spitz Adolfs* szaktársunk az előadója. E tanfolyamnak hallgatói — jobbra kompresszsedők, kiknek két hónap előtt úgyszólván még sejtelmük sem volt arról, hogy mikép kell valamely az akcenciák körébe tartozó nyomtatvány szedésébe belefogni — ma már elég biztosságot árulnak el a közönségesebb akcens munkák tervezése dolgában. Az oktatás az egyszerűbb levélfej-fajttákkal kezdődött; mind komplikáltabb levélfejekkel próbálkozva, előadó szaktársunk a céget hirdető

kártyák szedésére tért át. Ennek a munkálkodásnak szerény bizonyítéka a mostani melléklet.

Másik mellékletünk a *Stalla Márton* szaktársunk által vezetett táblázatszedési tanfolyam hallgatóinak a munkája. Amilyen egyszerű dolog: mégis nagy eredményt dokumentál. Hiszen olyan szaktársaink munkája ez, akik tanulmányaik megkezdése előtt a táblázatot helyesen kiszámítani, annak kellő alakját megadni nem igen tudták. A legtöbbjük eddig még nem is szedett táblázatot, vagy ha szedett is, csak igen ritkán és többnyire rosszul.

A táblázatszedési tanfolyam tudvalevőleg folytatólagos. A második ciklusban már a modern irányhoz alkalmazkodva, igyekeznek derék előadónk a hallgatóival minél csinosabb, minél tetszetősebb táblázatszedést előállítani. Most már a nehezebb példákkal foglalkoznak. A hallgatók buzgalma, szorgalma és előmenetele változatlanul jó. Alig van már egy-két gyengébb felfogású közöttük. Bizton remélhető, hogy a ciklus végeztével jó táblázatszedőkké válnak valamennyien.

Harmonizáló színek.

Harmonizáló színeknek azokat a kiegészítő színeket nevezzük, amelyeket ha egymás mellé fektetünk, hosszabb szemlélskor a kontrasztáló színbe játszó vagy reflektáló sugarakat vetnek, s így egymás fényét és erejét kölcsönösen növelik. Valamely vörös fölület például hosszabb szemlélskor zöld sugarakat reflektál; a zöld színű fölület viszont vöröset. Legbiztosabban akkor vehető észre ez a jelenség, amikor két egymást ilyen módon kiegészítő színfölületet szögben állítunk föl egymás ellenében. Mentől hegyesebb ez a szög, annál telitettebben jelennek meg a reflektáló színek. Egyéb ilyen egymást kiegészítő színösszetételek: narancs és kék, sárga és ibolya, továbbá a szürke szín vörössel, narancssal, sárgával, zölddel és késsel. A szürkével való sugarasreflexek azonban más fajtájúak, mint

aminők a vörössel és zölddel, narancssal és késsel, sárgával és ibolyával valók. A vörössel összekerülve: zöldesbe játszik a szürke, aminek következtében a vörös szín tisztábban tűnik elő. Ép úgy a narancs-szín és szürke összekerülésekor: a szürke kékes árnyalatot vesz föl, a narancs pedig sárgásnak látszik. Sárga és szürke egymás mellé helyezésekor gyöngéd ibolyaszínű a reflex. Zölddel a szürke vörösesen reflektál, s az előbbinek fényét emeli. Késsel összekerülve, narancs-színűen reflektál a szürke szín s a kéknek zöldes fényt ad. Még intenzívebben lépnek a kiegészítő színek elő, ha szürke között vannak elhelyezve, például ilyenformán: szürke, vörös, zöld, szürke; szürke, kék, narancs, szürke; szürke, sárga, ibolya, szürke. A szürke tudvalevőleg egészen semleges szín.

Bayard Taylor.

Híres amerikai író-ember. 1825 január 11-én Kennet városában, Philadelphia közelében született, mint egy quaker-család gyermeke. Már gyermekkorában is — mint ő maga mondta — „nem tekinthetett idegen nyelven nyomódott könyvbe, anélkül, hogy ne érzett volna vágyat annak tartalmával megismerkedni.“ — Szellemi munkásságát már tizenkettedik életévében kezdte költemények és novellák írásával. 1842-ben szedő-inasnak ment Westchesterbe, hol európai útikönyvek kerültek kezéhez, melyek aztán vágyat gerjesztettek benne, hogy az óvilággal megismerkedjék. Itteni működése alatt költeményei két philadelphiai újságkiadó figyelmét keltették fel, kik aztán néhány száz dollár segítségével Németországba küldték tudósítónak.

Az alkalmat jól felhasználta Taylor; rövid két év alatt (1844—1846) 500 dollárral bejárta Európát. Európai utazásának gyümölcse volt 1856-ban ama nagy mű („Views a-foot on Europe seen with knapsack and staff“), mely divatba hozta az Európába való kirándulásokat, és mely azóta 30 kiadást ért meg.

Hazájába visszatérve, Phönixvilleben, egy pennsylvaniai városkában újságkiadóképpen telepedett meg; de nem sok időre, mert a kisvárosi élet élénk temperamentumának nem felelt meg. 1848-ban New-Yorkba ment, hol a véletlen összehozta *Greeley Horáccal*, a New York Tribune kiadójával, — ki valamikor szintén mint nyomdász működött — kinek költségére 1849-ben Kaliforniát, az éppen felfedezett aranymezőket utazta be. Emez utazásának ismét szép eredménye volt; kaliforniai tapasztalatait „El Dorado“ címen közölte a Tribune.

1851-ben Taylor a harmadik utazásra adta magát. Ezúttal Európán keresztül Egyiptom, Szíria, Kis-Ázsia, India és Japán, majd a Lappföld, Svédország és Norvégia, Görögország, Oroszország, végül Izland volt kóborlásainak színhelye. Útleírásainak száma tömémentelen.

Egyéb munkát is sokat írt. 30 évig dolgozott Goethe „Faust“-jának fordításán, mely angol nyelven még ma is a legjobb fordítás. Lefordította továbbá Schiller „Orleansi szüz“-ét is. 1862 óta pedig egymást követték regényei, elbeszélései, lírai, drámai és epikai költeményei. Amellett még számos felolvasást is tartott. 1870-ben megkapta tanári kinevezését az ohíói egyetemhez, mint az újabb irodalom tanára. Öt évvel kinevezése után az Unio megtette berlini követté, miután már 1862-ben mint követségi titkár és adminisztrátor az orosz udvarnál, Szent-Péterváron működött.

1886-ban halt meg, miután egy hosszú életen át sok-sok dicsőséget hozott a nyomdász névre.

Bret Harte.

Szintén amerikai író, még pedig a javából. Fialat éveit Kaliforniában, a szedő-szekrény mellett töltötte. Itt fejlődött íróvá. Szentimentális lelkét a kaliforniai

aranyásók küzdelmes életének nemesebb momentumai inspirálták munkájában; művei legtöbbször az itteni légkörben tett megfigyeléseiből származnak. Mint Dickens, úgy ő is e kalandor nép lelkében aranybányát fedezett föl. Művei általában Dickens szellemétől vannak áthatva. A 70-es években nagy kedveltségnek örvendtek, de még ma is szívesen olvassák.

Pierre Jean Béranger.

Franciaország legnépszerűbb költője, ki magán hordta nemzetének egész jellemét: kezdve a pajzán könnyelműségtől a lángoló szabadságszeretetig. Ki ne hallotta volna hírét e lángelmének, ki költeményeivel a francia nép kebléből a Bourbonokat száműzte és helyükbe a Napoleonok legendáit ültette szívükbe? . . . A nép rajongott érte. 1857 július 17-ének reggelén egy egész nemzet lehangoltan kísérte végig Páris boulevardjain az enyészet újtárá. És mi volt ez az ember? Egy nyomdász! . . .

1780 augusztus 12-dikén Párisban látta meg először a napvilágot. Anyja fiatal, könnyelmű kalapdíszítő volt, midőn férjével — ki könyvelő, ennek előtte pedig ügyvédi írnok volt — egybekelt. Házasságuk nem volt boldog, a fiatal pár egy félév múlva már széjjelvált. Atyja Belgiumba ment, anyja pedig ismét atyjához tért vissza. Ő nagyapjánál nevelődött, aki azonban vajmi keveset törődött véle. Annál többet törődött a nagyanyja, ki csöndes estéken Voltaire-ről és hazájának nagyjairól mesélt neki. Amikor atyja 1789-ben ismét visszatért Párisba és a forradalom következtében jegyzői álláshoz jutott: odaadta fiát egyik nővéréhez Péronneba, ki ott vendéglősnő volt. Ez a nagynénje földi kincsekben ugyan nem bővelkedett, de a republikánus érzelmektől annál jobban át volt hatva. Írásra és olvasásra tanította a kis fiút és szívébe ültette a szabadságszeretet nemes érzetét.

A fiatal Béranger Péronneban kezdte meg pályafutását mint aranyműves, majd írással próbálkozott meg, míg végre Rousseau egyik tanítványa közvetítésével — kinek itt iskolája volt — tizenhárom éves korában egy Keinez nevezetű nyomdászhoz került inasnak.

Mesterségét nem tanulta ki, mert atyja már tizenöt éves korában Párisba vitte. Itt az atyja olvasószobát alapított. Ez időtől fogva a fiatal Béranger Jean magányos óráiban verseket írt; de bár az irodalmi alkotás vágya csak itt fogta el, bizonyos, hogy irodalmi munkálataihoz az impulzust a nyomdászatnál nyerte. Később Bonaparte Lucian egyik miniszteriumánál ezer frank évi fizetéssel titkári álláshoz juttatta, mihez Bonaparte még hozzáadta ezerfrankos akadémiai jutalékát is. Most, midőn már existenciája félig-meddig biztosítva volt, kezdé írni ama dalait, amelyek azóta sem tudtak kiveszni a francia nép lelkéből. Könyvalakban 1815-ben kerültek ki először a sajtó alól, de a nép apró röpívekből már régebben ismerte őket. Azóta már sok-sok kiadás tértek.

inas, 1068 segéd munkásnő és 412 segéd munkás dolgozik. Ezenkívül működik 62 szedőgép. Magyarország többi városaiban 646 nyomda van, hol 1991 szedő, 1057 szedő-inas, 396 gépmester és 142 nyomóinas van alkalmazva.

Ifj. Weinwurm A. és Társa céggel új fotomechanikai műintézet nyílt meg Budapesten, az Ó-utca 6. szám alatt. A cégnek a Pátriában nyomtatott szép és eredeti ízlésű körlevelén oly háromszínyomásos képet látunk, amely méltán fölkeltheti a szakemberek érdeklődését. Természet utáni fölvétellel készült csendéletkép ez, s a maga eleven, az eredetit teljesen megközelítő színeivel, gyönyörű plasztikus hatásával szinte lebilincselő hatást gyakorol a szemlélőre. Az új cég e műve révén valóban kitünően ajánlólevéllel kezdi meg a pályafutását.

Az Első Magyar Betűöntőde r.-társaság beküldötte a bécsi öntödéjének raktárán készletben levő betűk mintalapjait, melyeket a nyomdász-közönségnek alkalmi vételként, jutányos áron ajánl eladásra. Ötféle antika betűi közül különösen az antika II. tetszetős. Egy szép, tiszta metszésű mediaevalis antiquat, továbbá kurzív betűket, egy „steinschrift“-garnitúrát és többféle fraktur betűt találunk még a kis füzetben, mely végezetül törtszámokat, jegyeket és nagyrészt hirdetésekhez igen jól használható körzeteket mutat be.

Magyar Gyárak és Iparvállalatok Címtára címen Bacskay Miklós, Szepes vármegye főszámvevője, m. kir. pénzügyi számvizsgáló nagy szorgalommal és szakértelemmel egybegyűjtött legújabb hivatalos adatok nyomán sajtó alá rendezte és közre adja a magyarországi gyárak és iparvállalatok hiteles cím- és törzskönyvét. Ha meggondoljuk, hogy milliókat juttatunk évente a külföldnek s főképpen Ausztriának olyan árucikkéért, amelyek ma már kiváló minőségben és versenyképes árák mellett a hazai gyárakban is készülnek s hogy ezen sajnálatos állapotnak oka főképpen abban rejlik, hogy nemcsak a fogyasztó közönség, de kereskedőink, sőt gyárosaink sincsenek kellően tájékozva arról, hogy melyek azon cikkek, amelyekért ma már nem okvetlenül szükséges idegenbe mennünk, csak örömmel kell, hogy üdvözöljünk minden olyan vállalkozást, amely a magyar közönség ezirányú tájékoztatását célozza. A címtár a száraz címanyagon kívül az egyes gyárak és iparvállalatokra vonatkozólag minden olyan adatot közöl, amelynek tudása az üzleti érintkezésben hasznos, sőt nélkülözhetetlen s oly körültekintő gondossággal készült és a címek oly nagy tömegét foglalja magában, hogy gazdasági feltámadásunk küszöbén biztos fegyver lesz a hazai piacot meghódítani törekvő minden élelmes, vállalkozó szellemű és felvilágosodott magyar gyáros és nagyiparos kezében, de megbecsülhetetlen szolgálatot fog tenni a hazai beszerzési forrásoknak kutató magyar kereskedő, iparos és nagyközönségnek is. Fentiekre való tekintettel szerző bizalommal fordul az érdekelt körökhöz és kéri, hogy a nyomtatandó példányszámok megállapíthatása céljából a címtárra vonatkozó rendelkezéseiket egy levelezőlapon már most sziveskedjenek megtenni, mivel fölös számú példányok nem fognak nyomtatni. — A címtár egy példányának ára 20 korona s megrendelhető a szerzőnél, Bacskay Miklós p. ü. számvizsgálónál Lőcsén (Szepesmegye).

Egészség-Naptár 1906-ra. Negyedik évfolyamában jelent meg az idei Egészség-Naptár. Ez aránylag rövid idő alatt sikerült e könyvnek meghódítania a nagy olvasóközönséget, mert rokonszenves azon törekvése, hogy a nagy közönségben fölébressze az érdeklődést az egészségügy iránt, amidőn arra tanítja az emberiséget, hogy egészségét, legnagyobb kincsét, melyhez minden földi üdvössége kötve van, hogyan kell megővni a lépten-

nyomon fenyegető veszedelmek ellen. Gyakorlati érzékel, évről-évre fokozódó buzgósággal oldja meg törekvését e kis könyvecské, amidőn tudósok és szaktekin-télyek közreműködésével, tudományos alapon és mégis laikus által is könnyen megérthető módon tanít arra, hogy mivel tartozik az egyes ember, a közösség és az állam is a közegészségügynek. E nemes programot jelesen oldotta meg a Marton Sándor dr. szerkesztésében megjelent ez idei naptár. Bókay Árpád dr. egyetemi tanár, a budapesti kir. orvosegyesület elnöke, előszó-ban magyarázza, hogy „Egészség : boldogság ! Egészség : jólét, mely jórészt magunktól, tanultságunktól függ“. A munka könnyebb tájékozás céljából öt csoportba van beosztva : *Az I. Közegészségügy* rovatában Wenhardt János dr. egyetemi m. tanár „A meghülésről“ ír. Gróf Hugonay Vilma dr. „A konyha egészségügyéről“ értekezik. Kövessy Géza dr. egyetemi tanársegéd a gyomor-bajosoknak adja kitünő tanácsait. Balló Mátyás, a székes-fővárosi élelmiszervizsgáló intézet igazgatója, folytató-lagosan mutatja be azokat a visszaéléseket, melyeket az élelmiszerek hamisítása körül leggyakrabban észlel. Preisch Kornél dr. kórházi főorvos a fertőző bántalmak elleni védekezésről értekezik, Juba dr., Schiff dr. a sport egészségügyéről írnak. Így írt még Kende dr. „Szabad-e nősülnöm“ címmel. Kajlinger Mihály fő- és székvárosi vízvezetési igazgató az ivóvízről sok hasznos tudni-valót közöl. Vas Bernát egyetemi m. tanár arról számol be, hogy ételek által a fertőző betegségek miként terjesz-tetnek. Salgó Jakab dr. egyetemi m. tanár az iskolai gyermekek túlterheléséről ír megszívlelendő dolgokat. Weyner Emil az angol nőkről és szépítő szereikről számol be. Béla Pál dr. szemorvos érdekesen fejti ki, hogy hogyan óvjuk meg a látásunkat. Parassin József dr. a tuberkulózisról, Fischer J. kórházi főorvos az alkoholi-zmusról értekeznek. Incze Henrik író a nő ruházata, öltözködése, szépségéről cseveg, Bauer Lajos dr. gyer-mekorvos : „Balhiedelmek a csecsemők ápolásánál“ címmel ír cikket. *II. Iparegészségügyi* cikkeket írtak : Gelléri Mór „Munkásjólét Amerikában“ címmel. Chyzer Béla dr. az akkumulátorokkal kapcsolatos ipari beteg-ségekről aktuális tanácsokkal gazdagítja könyvünket. Tóth Imre dr. bányakerületi főorvos a bányászok és nyomdászok ólommérgezéséről közöl tanácsokat. Marton Sándor dr. szerkesztő „Az iparegészségügyről“ ír. *III. Mezőgazdasági egészségügyet* képviseli Aujeszky Aladár dr. állatorvosi főiskolai m. tanár, aki az állati és gümö-kórság közti kapcsolatról értekezik. Jó tanácsokat adnak : Axmann Béla dr., a magyar államvasutak gépgyárának főorvosa, a sebek kezeléséről ; Szegedy Maszák Elemér dr. iparfelügyelő, az állati betegségeknek emberekre való átragadásáról és Gruber dr. a tejről s tejkezelésről. *IV. Sportegészségügyet* Juba dr. és Schiff dr. vették melegen oltalmukba. A könyv *V. Közhasznú intézmények* rovatával záródik le Az Egészség-Naptár ára csinos vászonkötés-ben 80 fillér és megrendelhető a szakegylet titkáranál, Lerner Dezsőnél. Gyűjtőknek minden 10 példánynál egy tiszteletpéldány jár. Megrendelhetők leszámolásra is, mely esetben egy hó leforgása alatt küldendő be az érte járó pénz.

Hogyan nyomtassunk kromó-kartonra ? Megtörtén-nik, hogy a gépmester minden igyekvése mellett sem tud kromó-kartonon rendes nyomást elérni, bár petró-leumot, zsiradékot vagy kopállakkot is kever a festékbe. A hiba rendszerint a kartonban rejlik, mely némely eset-ben gyengén van enyvezve. A célra vezető eljárás ilyen esetben az, hogy a kartont kremsi fehér és tiszta kence keverékével, melyhez egy késhegynyi kék keverendő, nyomás előtt bevonjuk, illetőleg telennyomatjuk.

Hivatalos rész.

Részleteiben.

A Szakkör 1905 december havi programja.

11-én este fél 8-kor választm. ülés a körhelyiségben.
17-én (vasárnap) délelőtt 10 órakor havi felolvasó-
 ülés a körhelyiségben. — Este fél 8 órakor
 házi estély ugyanott.
 Vasárnapokon délelőtt különben a körhelyiségek
 a tagok szabad rendelkezésére állanak.

Bírálati jegyzőkönyv.

Fölvétetett a Könyvnyomdászok Szakköre tagsági-
 jegy-pályázatára beérkezett művek elbírálása tárgyá-
 ban az 1905. október 15-én tartott ülésen. Jelen-
 vannak: Mitterszky József, Löwy Salamon, ifj. Aig-
 ner Antal, Glück Béla, Kún Kornél, Radnai Mihály,
 Stalla Márton és Szabó Róbert. Elfoglaltságával
 kimentette magát Schimek Ferenc.

Beérkezett 10 pályamunka a következő jeligékkel:

1. *Artistica*, 2. *Ignotus*, 3. *Igazság*, 4. *Egyszerűség*,
 5. *Probatum*, 6. *Gutenberg*, 7. *Progressivement*,
 8. *Szakkör*, 9. *Ébredés* és 10. *Magyar betűanyag*.

A bizottság bírálatát a következőkben foglalta
 össze.

Általánosságban.

A pályázat eredménye, úgy a beérkezett munkák
 számát, mint minőségét tekintve, igen jónak mond-
 ható. Tanúságot tesz e pályázat arról, hogy ha-
 lassan is, de mindinkább sokasodnak a mestersze-
 dők, kik mesterségük szeretetétől áthatva s ambició-
 duktól sarkalva folyton előrehaladnak a könyvnyom-
 tató-művészet teljes elsajátításában. Bizonyosságát
 szolgáltatja azonban annak is, hogy a rajz tudásá-
 nak eminens szükségét és hasznos voltát szaktár-
 naink egyre szélesedő rétegekben ismerik föl. Hogy
 Körünk szaktanfolyamainak is része van ez ered-
 ményben, az el nem vitatható.

A tíz pályázó közül úgyszólván egy sem használ
 betűöntői díszítő-anyagot, hanem maga alkotta, ön-
 álló s több esetben magyaros motívumokkal díszíti
 munkáját. De bármennyire örvendetesen vesszük
 is ezt tudomásul, nem hagyhatjuk megemlítés nél-
 kül, hogy szaktársaink már csak akkor mellőzzék
 tudásuk annyira fejlődött, hogy önálló tervezésre
 képesíti őket, s a meglévőnél jobbat, munkájukat
 inkább érvényre emelő díszítő-anyagot tervezhetnek.
 A beküldött munkák egyikén-másikán például talá-
 lunk Biedermeier-izlésre emlékeztető és más modern
 díszítő-anyagból merített motívumokat, azonban az
 eredetinel kevesebb művészi érzékkel megalkotva.
 A mesterszedő ily esetekben csak akkor nyúljon
 önálló tervezés végett az írónhoz, ha teljesen ere-
 detit és a meglévőnél jobbat tud alkotni; egy szóval
 tegye megokolttá a kész díszítő-anyag mellőzését.

1. *Artistica*. Magyaros motívumú jól domborított
 keret foglalja be a helyes szaktudással elrendezett
 sorokat. A lap alsó részén elhelyezést nyert nyom-
 dász-cimer domborítása is kitűnően sikerült. A
 harmadik oldal kifogástalan szedéstechnikával van
 megalkotva. A beküldött minták mindegyikének
 színezése szép, mi nyomója jó izlését és kellő jár-
 tasságát bizonyítja. A „Tagsági jegy“ domborítása
 elmaradhatott volna. Dicséretre érdemes munka.

2. *Ignotus*. Igénytelen, különben eredetiségre
 valló, domborított keretben van a szöveg elrendezve.
 A „Könyvnyomdászok Szakkörének“ szavak arány-
 lag kis fokozatú betűkből szedettek, — római és
 Corvinus jellegű betűfajok együttes használata pedig
 elkerülendő. A harmadik oldalhoz az elsővel egy-
 azon keret használtatott, amely e helyen a szöveg-
 gel diszkrét, nyugodt képet mutat. Itt csak a bes-
 osztás és az egyes betűk közötti üres tér egyenet-
 lensége ellen lehet kifogást emelni. Színezése elég jó.

3. *Igazság*. Tervezője munkáját túlhalmozta orna-
 mentekkel, mi a nyugodt összhatást zavarja. A
 díszítés, mely csak mintegy kísérője legyen a szö-
 vegnek, a sorokat elnyomva, dominálólággal kerül elő-
 térbe. Szedése kissé gyöngye úgy az egyes sorok
 nagyságfokozata, mint a betűfaj helyes megválasz-
 tása szempontjából. Az eléggé jó színezésű munka
 kivitele sok gondot okozna tervezőjének.

4. *Egyszerűség*. Gyakorlott kézre valló pontos,
 szép munka. A szöveg az öt megillető módon van
 elhelyezve. Nyomása pompás színösszetételével igen
 jó. Készítője dicséretes munkát végzett.

5. *Probatum*. E pályamű fejlett izlésű, művészi
 rajzával, gyönyörű koncepciójával emelkedik ki a
 többi munka közül. A harmadik oldal díszítése az
 elsővel stilszerűen harmoniál. Színezése diszkrét,
 nyugodt. Összhatása kitűnő. A munkán csak annyi
 kifogásolni valót találunk, továbbá a szöveg nyomta-
 tásához sötétebb szín használandó.

6. *Gutenberg*. Nehézkés keret határolja a hely-
 tetlen módon csoportosított sorokat. A harmadik
 oldal díszítése kezdetleges. Színezése sem sikerült.

7. *Progressivement*. A munkán díszítésre szolgáló
 ügyesen metszett magyaros ornamentika arányai, a
 papíros nagyságát tekintve, nagyok, mit halaványabb
 színezéssel némileg csökkenteni lehetne. Hibáztat-
 ható, hogy a „Könyvnyomdászok Szakköre“ cím a
 szöveg között, vele egynagyságú betűből szedetett,
 s amin — a szöveg rendelkezésére álló tér szűk
 volta miatt — nem is lehet változtatni. A lap alsó
 részén elhelyezett pajzsban a festékpamacsok helyett
 a nyomdász-cimer megfelelőbb lenne. Színei mo-

BEVÉTEL.

Pénztári kimutatás az 1905. évi október hóról.

KIADÁS.

Áthozat a múlt hóról		4222	29	Okt. 22-iki házi estély kiadása	47	90		
10 drb Hitelszöv. részjegy á 10 K. ...	100	—	—	500 drb alapszabály nyomtatása	40	—		
Gutenberg-szobor-alap	367	38	—	Havi ülés meghívóinak expediálása és				
Acs-Mihály-alap	500	—	—	egyéb levelezés	5	82		
Vegyes bevétel a szaktanfolyamon ...	23	30	—	Szépirod. lapok előfizetése pótlólag ..	1	54	95	26
Bevétel az okt. 22-iki házi estélyen ...	39	10	—	Készpénz e hó végén			4315	57
				10 db Hitelsz. részjegy á 10 K			100	—
				Gutenberg-szobor-alap			367	38
				Acs-Mihály-alap			500	—
Tagsági járulékokban befolyt:				Szakirodalmi alap:				
Allamnyomda	9	—	—	Készpénz e hó végén			237	79
Athenaeum	25	20	—					
Berkovics-nyomda	3	—	—					
Budapesti Hírlap	4	80	—					
Buschmann	4	80	—					
Czettel és Deutsch	2	40	—					
Egyetemi nyomda	4	20	—					
Fővárosi nyomda	5	40	—					
Franklin	42	—	—					
Franklin-fiók	6	—	—					
Galitzenstein	1	80	—					
Globus	5	40	—					
Hornýánszky	11	40	—					
Hungária	4	80	—					
Kellner Ernő	3	—	—					
Korvin testvérek	3	—	—					
Légrády	11	40	—					
Markovits és Garai	1	20	—					
Márkus Samu	3	60	—					
Máv. menetjegy-nyomda	2	40	—					
Nagy Sándor	4	80	—					
Pallas	—	—	—					
Pátria	9	—	—					
Pester Lloyd	7	20	—					
Pesti részvény-nyomda	29	40	—					
Poporul Român	3	60	—					
Posner	6	60	—					
Révai és Salamon	5	40	—					
Rigler	7	80	—					
Rózsa K. és neje	6	—	—					
Stephaneum	9	60	—					
Székesfővárosi házi nyomda	13	20	—					
Schwarz Testvérek	2	40	—					
Világosság ny.	12	60	—					
Wodianer	4	20	—					
Gyomáról	6	60	—					
Kaposvárról	12	—	—					
Egyesektől:								
Kovács János	5.40							
Kittel Mór	—60							
Wolf Antal	—60							
Skodnitz Jakab	1.20							
Grünhut Simon	—60							
Batta Lajos	1.20							
Légárd József	—60							
Fried József	1.20							
Frisch Arpád	1.80							
Baka Márton	1.20							
Kellner Lázár	—60							
Schmidl Jakab	—60							
Stern Lipót	—60							
Pfeiffer Miksa	1.20							
Weisz Armin	6.—							
Czeiszing József	1.20							
Vézi Gerzson	1.80							
Müller Sándor	3.—							
Kollin Zsigmond	1.20							
Drach Vilmos	1.20							
Schwarcz Aladár	1.20							
Kump Lajos	1.20							
Goldstein Jenő	1.20							
Kertész Ernő	3.60							
Steinherz Miklós	—60							
Novitzky László	3.—							
Kubicsek Dani	1.80							
Morgenthaler H.	—60							
Berger Armin	—60	45	60					
Ebből 10% a szakir. alapra	340	80						
	34	08	306	72				
Szakirodalmi alap:								
Áthozat a múlt hóról		201	25					
10% a főpénztárból		34	08					
Szinkörjegy-utalványokból		2	46					
		5796	58				5796	58

dernek és jól összeválogatottak. Egészben véve dicséretes törekvést árul el s ha pályázó más alkalommal a szövegre több súlyt fog helyezni, bizonyára a kívánt siker sem fog elmaradni.

8. Szakkör. Finomultizléssel tervezett exakt munka. Az első és a harmadik oldal szépen harmoniál. A magyaros motívumok elhelyezése tetszetős és jól sikerült. A felső részen alkalmazott Gutenberg-fő azonban kissé nehézkes, ami haloványabb színezéssel elkerülhető. Különben kitűnő, abszolút becsű munka, méltó társa a „Probatum” jeligéjű pályaműnek.

9. Ébredés. Elég csinos munka jó elosztású sorokkal. Az első oldal szövegéhez kissé vékony metszésű betűfaj lett használva. Színezés megfelelő. Beküldőjétől még jobbat is várhatunk.

10. Magyar betűanyag. Kifogástalan munka, mely tervezője jó rajzolóképességét árulja el. A magyaros motívumok szépen vannak elrendezve. Színei is modernnek és helyesen megválasztottak. A szép tervezetet mindenképpen önállóság jellemzi.

A bíráló bizottság, beható tárgyalás után, a díjak odaitélését illetőleg következőképpen határozott: Az első díjjal a „Szakkör” jeligéjű munkát (tervezője: *Kun Mihály*, Hornyánszky-nyomda) tünteti ki, míg a második díjra a „Probatum” (beküldője *Bárány Nándor*, Hornyánszky-nyomda) és „Magyar betűanyag” (tervezője *Novák József*) jeligéjű, egyforma becsű pályaműveket érdemesíti. Amennyiben pedig a második helyen való kitüntetésre a bizottságnak csak egy díj áll rendelkezésére, a Szakkör választmánya fölkéri, hogy a pályázati hirdetvénytől eltérőleg, a második díjjal egyértékű harmadik díjat is adjon ki.

Üdvözljük a pályázatban résztvevő szaktársakat. Ha munkájuk jelen esetben nem is járt a kellő eredménnyel, fáradozásuk mindazonáltal nem volt meddő, mert a szabad idejükből hivatásuk fejlesztésére szentelt órák előbb-utóbb meghozzák az óhajtott babért.

Ifj. Aigner Antal,
előadó.

Választmányi ülés 1905. évi november 13-án.

Jelen vannak: Tanay József elnök, Löwy Salamon II. alelnök, Morócz Jenő I. titkár, Bozsik István pénztáros, Hahn Mór I. leltáros, Bán Imre, Gyöngyösi Sándor, Hollósy János, Kun Kornél, László Dezső, Müller Ignác és Stalla Márton választmányi tagok. Igazolva távol: Schornstein Jakab ellenőr, Boros Dezső II. leltáros, ifj. Aigner Antal, Horváth Alajos, Sarlós Lajos és Radnai Vilmos választmányi tagok.

Elnök az ülést megnyitván, a múlt évi jegyzőkönyve felolvastatik s Bán Imre és Gyöngyösi Sándor által hitelesítettik.

Novák László a szaktanfolyamok vezetője akadályozva van a megjelenésben, s azért helyette az elnök tesz jelentést a szaktanfolyamok és az Evkönyv állásáról, mit a választmány tudomásul vesz.

Titkár felolvassa a szakbizottság előadójának jelentését az első díjat sági jegyre kiírt pályázat eredményéről, mely szerint az első díjat Kún Mihály szaktárs nyerte el. A választmány hozzájárul ahhoz, hogy Novák József és Bárány Nándor pályaművei, melyeket a szakbizottság második helyen egyenlő értékűnek deklarált, dicsőítő oklevéllel tüntessenek ki és egyúttal megbizva pénztárost, hogy a sági jegyek kivételére nézve a pályanyertessel lépjen érintkezésbe.

A jövő havi választmányi ülés dec. 11-én, a havi felolvasás és házi estély pedig dec. 17-én lesz megtartva.

A pénztári jelentést és a tagsági forgalomról szóló kimutatást a választmány tudomásul veszi s egyúttal felhatalmazza pénztárost, hogy a Szaktanfolyami Értesítő nyomdai számláját kifizethesse.

A választmány megbizva a pénztárost, hogy december hó folyamán taggyűjtő körleveleket bocsásson ki a szaktársakhoz.

Stalla Márton indítványát a választmány az idei farsangi mulatság tárgyában pártolólólag terjeszti a havi ülés elé.

Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

Morócz Jenő
I. titkár.

Havi ülés 1905. évi november 19-én.

Elnök: *Tanay József.*

Elnök a havi ülést megnyitva, meleg szeretettel üdvözlöi *Bendtnér Józsefet*, ki csak nemrégiben is oly szép tanujelét adta Körünk iránt érzett rokonszenvének és jóakarátának értékes ajándékával, s felkéri őt felolvasásának megtartására.

Bendtnér József felolvassa „Visszaemlékezések a nyomdászat közelmúltjából” című pompásan megírt, tanulságos és jóízű humorral átszőtt dolgozatát.

A nagy tetszéssel fogadott felolvasás után elnök köszönetét fejezi ki felolvasónak s kéri, hogy máskor is szerencséltesse Körünkét a felolvasó-asztalnál.

Ezután *Bendtnér József* bemutatja az általa feltalált szabadalmazott táblázat-alapot s erre való tekintettel, valamint hogy a jelenlevők *Löwy Salamon* nyomtatványkiállítását megszemlélhessék, a napirend többi tárgyai a jövő havi felolvasó-ülésre halasztatnak.

Morócz Jenő
I. titkár.

Tagsági forgalom 1905. október hónap. *Beléptek a körbe*

Choma László, Szabó Pál (Franklin), Deván Lázár (Poporul Román), Légárd József, (Koch és Poór), Burgheim Izidor, Kálmán Sándor (Globus), Stern Lipót (Fried és Krakauer), Grünwald Ferenc, Hauer Antal (Pesti részv.), Neuwirth Sámuel (Wodianer), Singer Pál (Hungária), Heller Mór (Schmelz), Liewehr Vilmos (Rózsa), Versey Géza (Stephaneum), Katona Gyula, Kulcsár Gyula, Simon János, Szöllösi Jenő, László Imre, Vörös István, Dózsa György, Ember Lajos, Báthory Kálmán, Popovics Balázs, Botos Sándor (Debrecen, Városi nyomda), *Törtérsé ajánlatnak:* Joha Ignác, Bogoczán Atanáz Rodina János Hajós Géza, Gottlieb Jenő (Trencsén), Bogoczán Atanáz Rodina János (Lucafarul), Práger Adoll (Athen.), Poók Lajos (Globus), Farkas Henrik (Franklin), Kaupy Zsiga (Hungária), Nikics Gyula, Viktorin Ernő (Kellner), Traub Jenő (Wodianer). A hó végén 632 rendes, 10 tb., összesen 642 tag.

Felelős szerkesztő *Tanay József.* * Főmunkatárs *Novák László.*
Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászok Szakköre.

Megvételre kerestetik egy használt, de jó karban lévő
cca 25 × 50 cm. **amerikai gyorsajtó.**

nyomó-felületű
Ajánlatok Mosse hirdetési irodához: Budapest, IV. ker.,
Ferenciek tere 3. sz. alá intézendők H. P. jelige alatt.

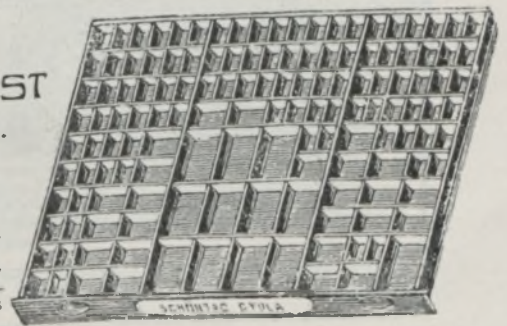
SCHÖNTEG GYULA
szakasztalos

BUDAPEST

VI, Uári-körút 51.

Kis antiqaszekrény 3 frt Nagy szekrény 4 frt.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

! Nagy díj !

KAST & EHINGER

G. m. b. H.

világhírű gyártmányai a
st.-louis-i világkiállításon
a legmagasabb díjjal
lettek kitüntetve. o o o o

Képviseelő Ausztria-Magyarországon részére:

Carmlne Hugó
Budapest, Bécs, Prága.

Megjelent s a Grafikai Szemle kiadóhivatalában
(Budapest, V. ker., Hold-utca 7. szám) kapható:

A Könyvnyomdászok Szakköre szaktanfolyamának 1904/1905-ik évi Értesítője.

Terjedelme összesen tíz ív. A szaktan-
folyami jelentésen kívül közli a szakelőadások
kivonatos ismertetését is, s ezért minden
nyomdász számára igen hasznos szakkönyv
számba veendő. Különösen jó eredménnyel
olvashatják ama szaktársaink, akiknek a
távol vidéken nincs alkalmuk intenzívebb
szaktanulmányokra.

A könyv tartalma egyebek közt a követ-
kező: A grafikai iparágak általános áttekin-
tése. — A könyvnyomtatás általános áttekin-
tése. — A könyvnyomtató és a nyelvten. —
A könyvnyomtatás mint iparművészet. —
A mesterszedő hivatása. — A könyvszedés
szabályai. — A modern könyvszedés. —
A táblázatszedés. — A könyvnyomtató betűi.
— A könyvnyomtató kész díszítményei. —
A mesterszedésbeli irányzatok. — A könyv-
nyomtatás feltalálása. — A névjegy. — A céget
hirdető kártyák. — A levélfej. — A gyorsajtó
története és fejlődése. — Meghívók és hasonló
nyomatványok. — Számlák, memorandumok,
körlevelek és hasonló nyomatványok. —
A betűöntés köréből. — A papíros. — A könyv-
cim. — A könyvnyomtatás története.

Ára 80 fill., vidékre portómentes küldéssel 1 kor.

Ligeti Jenő és Társa

Budapest VII, Erzsébet-körút 23.

Telefon 86—13.

Finger József és Fiai gépgyár, John
Kidd & Cie londoni festékgyár, Ger-
hardt Ferenc és Rudolf fabetű- és
szekrény-gyár vezérképviselete és
raktára. Vogtlandi rotációs gépgyár
képviselete. Betűöntődei képviseletek.
Nagy raktár mindenféle segéd-esz-
közökben és szerszámokban. Teljes
kő- és könyvnyomdai, valamint
könyvkötészeti berendezések a leg-
jutányosabban és könnyű fizetési fel-
tétel mellett eszközöltetnek.

o o o

Költségelőírányzat rendelkezésre.

A magyar gyáros, iparos és kereskedő urak figyelmébe!

Sajtó alatt van és legközelebb megjelenik a legújabb hivatalos adatok nyomán kiváló gonddal készült

Magyar Gyárak és Iparvállalatok Címtára

minden tekintetben megbízható és egyedül teljes magyar ipari címtár.

A száraz címanyagon kívül feltétlenül biztos és megbízható
források alapján a gyárak és iparvállalatokra vonatkozó minden
oly adatot közöl, amelynek ismerete az üzleti érintke-
zésben nélkülözhetetlen. A törzskönyvszerű Címtár kiálto
bizonyítéka annak, hogy az izmosodó magyar gyáripár ma
már önérettel és sikeresen veszi fel a versenyt a hazánkat
kiszákmányoló, tolakodó és leikiismeretlen osztrák gyáripárral.

Tanácsadója és útmutatója a beszerzési forrásokat kutató
magyar iparos, kereskedő és nagyközönségnek, amely még
mindig szívesen fedezi szükségleteit Ausztriából, holott a
közelmúlt eseményei is igazolják, hogy Lueger honfitársai
izzó gyűlölettel viseltetnek minden iránt, ami magyar s csupán
a magyar pénzt fogadják szívesen. Ne küldjük ezt sem
Ausztriába, hanem támogassuk vele a fejlődő magyar ipart.

A Címtár egy példányának ára 20 korona.

Megrendelhető (levelező-
lapon is) a szerzőnél:

BÁRSKAY MIKLÓS

p. ú. szám-
vizsgálónál

LŐRSE (Szepes vm.).

A magyar állam nyomdászattör- ténelmi térképe

Tervezte és magyarázó szövegét írta:
 FIRTINGER KÁROLY.

Ára helyben 60 fillér, vidékre 70 fillér.
 Az Évkönyv megrendelői féláron kapják.

Betű- és Tömöntöde.

FISCHER ÉS MIKA

Budapest VI, Révay-utca 6. sz.

A legkülönfélébb célszerű és divatos
könyv- és címbetűkből
 nagy választékot tart. Folyton készletben
 tart: szerb és héber betűket, körzeteket
 és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket,
 betűszekrényeket és állványokat, a leg-
 gyorsabban készítve és a legjobb mi-
 nőségben kiállítva. Ajánlja szabadalm.
nyomdai vonalzó-berendezését tábla-
 zatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K.

ELVÁLLAL IGEN JUTÁNYOS ÁRON
 EGÉSZ NYOMDAI BERENDEZÉSEKET.

Krause-féle aranyozó-sajtó

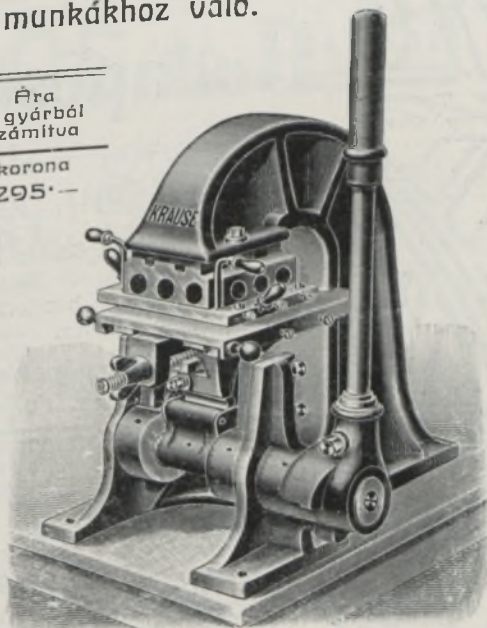
egykarú állványtesttel. Könnyű munkákhoz való.

Távirati jelzése	Száma	Nyom- tató- főlőlete	Asztal	A nyomtató- főlőlet közepéig a párkány	Ára a gyárból számítva
Bepinzlmg	321	cm. 22 × 18	cm. 26 × 26	cm. 21	korona 295.-

Ez a sajtó három oldalról való meg-
 közelíthetősége és jelentékeny nagyságú
 párkánya révén különösen olyan anyag-
 nak megmunkálására ajánlható, amely
 a nyomtató-főlőletnél jóval nagyobb terü-
 letet foglal el; így szövetek, nyakkendők,
 szalagok, kalapbélés stb. aranyozására.

KRAUSE KÁROLY, LIPCSÉBEN.

Bővebb értesítés kapható KAUFMANN GYULA
 úrnál, Budapest VI, Lovag-utca 12. szám alatt.

Könyv- és könyomdai
festégyár.

Wüste F.

Iroda és raktár:
BUDAPEST
VI, Teréz-körút 21. sz.

Gyárt: könyv- és könyomdák részére
való fekete és színes, valamint réz-
nyomáshoz szükséges mindennemű
és színű festékeket.

Hengeranyag- és kence-gyár.

TELEFON 54-483

ORMOS GUSTÁV
UTÓDAI

KÖNIG ÉS BAYER

PHOTOCINKOGRAPHIAI MŰINTÉZET
BUDAPEST, VII., AKÁCSFA-UTCA 47

LICHÉK MINDENMŰ KÉPES
NYOMTATVÁNYOKHOZ
A LEGJOBB KIVITELBEN

AUTOTYPIA & **CHROMOTYPIA**
PHOTOTYPIA & **PHOTOLITA**
HÁZONKIVÜLI FELVÉTELEK.

Budapesti Gutenbergház

NÁDOR LAJOS

Budapest VIII. kerület, József-utca 56. szám.

A grafikai iparágak összes szük-
ségleteinek raktára. Nyomda-
festékek, kencék és hengeranyag
nagy raktára.

Tömöntőde-berendezések,
szedővasak, lyukasztó (perforáló)
gépek, formazáró készülékek
stb., stb.

Raktár használt gépekben, melyek saját műhelyünkben teljesen
rekonstruáltak. Teljes nyomdaberendezések is szállítanak.

TELEFON 54-48.

KÉPVISELETEK: Berger és Wirth lipesei festégyár; Magyar gyors-
sajtó-gyár (Kaiser L. Fiai); Faber és Schleicher könyomdai gép-
gyára, Hogenforst A. gép- és szerszámgyára képviselői.

MAGYAR NYOMDÁSOK ÉVKÖNYVE

Szerkeszti: NOVÁK LÁSZLÓ

KIADJA A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRE

1906

HUSZONEGYEDIK ÉVFOLYAM

Éppen most jelent meg nagyobbított alakban és rendkívül díszes kiállításban. Mellékleteinek száma több mint 40. Páratlanul díszes és tartalmas szakkönyv. Ára Budapesten két korona, vidékre 2 korona 30 fillér.

Megrendelhető a Grafikai Szemle kiadó-hivatalában, Budapest V, Hold-utca 7. sz.

BERTHOLD H.

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS
BETŰÖNTŐDE RESZV.-TÁRS.

BERLIN

Fióköntődék Szt. Pétervár, Moszkva
és Bauer & Co., Stuttgart

Nagy választék különféle körzet-
és betűujdonságokból, rézléniákból,
vignettákból és a t. v Legnagyobb
választék orosz betűkből. v Teljes
nyomdai berendezések gépekkel és
segédeszközökkel. v Szolid kivitel.

Vezérképviselők:

PUSZTAFI ÉS TÁRSA

Budapest V, Pannónia-u. 2/b

a kik mintákkal
és ajánlatokkal
szolgálnak.

Első magyar könyv- és nyomdai
és festék- és hengeranyag-gyár.

KURZWEIL JÁNOS ÉS TÁRSA

SZÁMOS
KITŰNTETÉS.

Hengerek öntése lapos
és körforgású gépek-
hez. Olcsóbb és jobb
a házi öntésnél.

GYÁR, IRODA ÉS RAKTÁR:

BUDAPEST

IX, Márton-utca 19.

Újság-, mű-, illusztráció- és
díszmű- és mindenféle szí-
nes festékek, valamennyi
grafikai iparág részére. v
SZEDŐSORZÓ, igazítható
feszítővel, szab. saját találm.

47.004. és 53.406. sz. magy.-oszl. szabad.

TÁVBESZÉLŐ
56—64. SZ.

„PATENT“ gelatin-
hengeranyag.

Kencék és bronzok.

Josef Anger & Söhne

Gépgyár és
vasöntöde

WIEN-HERNALS,
Hauptstrasse 122.

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papiros-gyárak, üzleti könyveket készítő gyárak, könyvkötők, dobozgyártók számára, a legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel.

» » » Okleveles gépészmérnök. » » »

Brant Norbert

BUDAPEST VI,
Lehel-utca 8/a. sz. alatt.

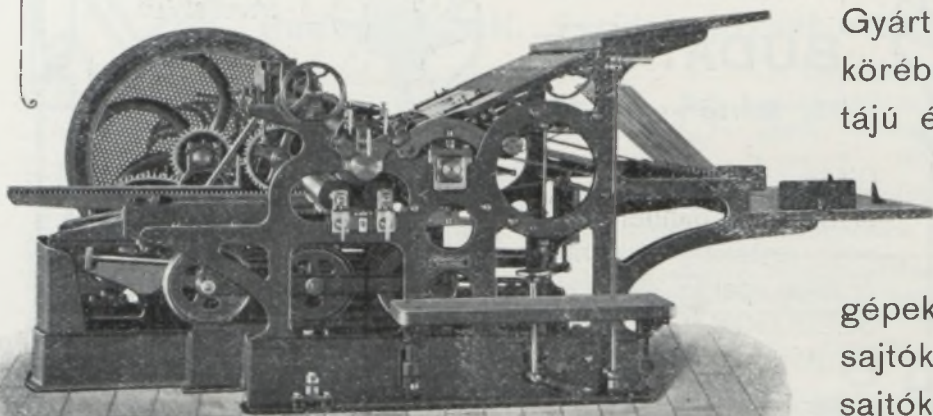
Javít saját műhelyében könyomdai kézi sajtókat és gyorsajtókat, körforgású nyomógépeket, könyvnyomdai gyorsajtókat, továbbá a sokszorosító ipar minden fajtájú és nagyságú gépeit, valamint mindennemű könyvkötő gépet; benzin-, légszesz- és villamos motorokat is. » Elvállalja egész nyomdai berendezések fel- és leszerelését és elkészítését.

TELEFON 65-66. SZÁM.

Magyarország egyedüli gyorsajtógyára.

Wörner J. és Társa

Budapesten.

Gyárt a sokszorosító ipar körébe vágó mindenféle fajtájú és nagyságú gépet, és pedig: könyvnyomdai gyorsajtókat, körforgású nyomógépeket, könyomdai gyorsajtókat s könyomdai kézi sajtókat, valamint különféle könyvkötő-gépeket.

KOBLINGER & GYULA

Fotokemigráfiai Műintézete

BUDAPESTEN

VII, Csengery-utca 22. sz.

Készít

KLISÉKET

művek, folyóiratok, árjegyzé-
kek, hirdetések részére. Tervek
fotolitográfiailag sokszorosít-
tatnak. ✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦

TELEFON 14 - 61.

Alapított 1892.

Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest V, Sólyom-utca 13.

CARMINE HUGÓ

GÉP- ÉS
SZERSZÁMGYÁRA

Budapest VI, Király-u. 26.

Főüzlet és gyár:

Bécs VII, Burggasse 90.

A grafikai iparágak összes szükségleteinek
raktára.

Képviselője: **König és Bauer, Würzburg;**
Hugo Koch és August Fomm, Lipcse
cégeknek.

Nyomdafestékek, kencék és
hengeranyagok nagy raktára

Kast és Ehinger

G. m. b. H. stuttgarti és
feuerbachi gyáraiból.

Alapított 1878-ban.

Telefonszám 14-16.

A párisi kiállításon grand prix-vel
és két aranyéremmel, a st.-louisi
kiállításon nagy díjjal lett kitüntetve.

Telefon 23—70. sz.

ELSŐ MAGYAR

Telefon 23—70. sz.

BETŰÖNTÖDE

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST VI, Dessewffy-utca 32. szám.

Dús raktárt tart magyar, német, tót, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

könyv- és címbetűkből, körzetekből, rézléniákból és kizárásokból,

továbbá a legkülönbélebb ékítményekből és egyéb nyomdai főszerelvényekből.

Egész nyomdai berendezések jutányos árban és gyorsan foganatosítatnak.

BÉLYEGZŐ-METSZÉS.

MEHANIKA MŰHELY.

GALVANOPIASZTIKA.

TÖMÖNTÖDE.

ÓLOMZÁR-GYÁRTÁS.

RÉZLÉLIA-GYÁRTÁS.

!! UJDONSÁG !!

EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT CZETTEL és BENDT-
NER szabadalma. ◦

CARMINE HUGÓ

GÉP- ÉS SZERSZÁM-GYÁR ÉS A GRAFIKAI
IPARÁGAK ÖSSZES SZÜKSÉGLETEINEK
ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁRA

Alapított 1878. **BUDAPEST** Telefon 14—16.
VI., KIRÁLY-UTCA 26.

A PÁRISI KIÁLLÍTÁSON GRAND PRIX-VEL KITÜNTETVE

Alapított 1878. évben ☞ Telefon 14—16. szám

CARMINE HUGÓ

Gép- és szerszámgyár és a grafikai iparágak
összes szükségleteinek állandó nagy raktára

Budapest, VI. kerület, Király-utca 26. sz.

☞ ☞ A párisi világkiállításon Grand Prix-vel kitüntetve ☞ ☞

Nyomatott Wörner J. és Társa I. sz. gyorsajtóján, az Első Magyar Betüöntöde Részvénytársaság betűivel, Numrich A. és Társa disztító darabjaival, Carmine Hugó Kast & Ehinger féle festékeivel. Melléklet a Grafikai Szemle 1905. évi novemberi füzetéhez. Szedés gyakorlatok a Könyvnyomdászok Szakköre tanfolyamának kísérleti nyomdájából.

1945. május 15. 10.00 óra

Tétel megnevezése	Kiadás		Tétel megnevezése	Bevétel	
	korona	fillér		korona	fillér

1901-ben szőlő	1900-ban dohány	1900-ban bor	Összes termés értéke	
			1900-ban	1901-ben
			korona	korona

Sorszám	A hallgató		Elért eredmény	Az előadó jelentése
	neve	I II tanfolyam		

Munka címe	Lap száma	Munka címe	Lap száma	Munka címe	Lap száma

Tag neve és állása	Fizetett		Tag neve és állása	Fizetett	
	kor.	fill.		kor.	fill.

Melléklet a Grafikai Szemle 1905. évi november havi füzetéhez. Szedésgyakorlatok a Könyvnyomdászok Szakköre tanfolyamának kíséretül nyomdájából. — Nyomatott Wörner J. és Társa gyorsajtóján az Első Magyar Betűöntő Részvénytársaság betűivel, Carmine H. Kast & Ehinger féle festékeivel

Tétel megnevezés		Kiadás		Tétel megnevezés		Beküldés	
		korona	fülv			korona	fülv

A hallgat		Első		Az előbb	
I		II		Az előbb	
tanfolyam		tanfolyam		jelentés	

1900-ban		1900-ban		1900-ban	
ford		ford		ford	

Munka címe		Munka címe		Munka címe		Munka címe	
lap		lap		lap		lap	

Tag neve és állás		Tag neve és állás	
Fülv		Fülv	
kor	fülv	kor	fülv

Magyarországi Könyvtárosok Társasága
 Budapest, Széchenyi tér 10. sz. házban
 1900. évi közgyűlési jegyzőkönyv
 1900. évi közgyűlési jegyzőkönyv
 1900. évi közgyűlési jegyzőkönyv

**! Új amerikai
papírvágó gép**

„Heureka”

**Rendkívül tartós és
célszerű szerkezet!
Egyszerű kezelés!!**

Ezen legújabb amerikai minták után szerkesztett papírvágó gép igen egyszerűen kezelhető és *rendkívül olcsó*. Mindazon papírvágó gépek között, melyek eddig könyvnyomdáknak, könyvkötészeknél vagy más vállalatoknál használtak, egyik sem nyújthatja azon technikai és gazdasági előnyöket, mint a mi legújabb papírvágógépünk *Heureka*.

**Egyszerű!
Célszerű!**

Olcsó!

Ezen alapelveket tartottuk a gép megalkotásánál mi is szem előtt.

**Különleges technikai
előnyei:**

Nyugodtan álló keskenyvágó készülék, úgy alkalmazva, hogy azért bármily szélességekre is lehessen vágni. *Anélkül, hogy ehhez valami költséges és célszerűtlen külön álló készülék szükséges, 1 és fél cm. keskenységig abszolút biztos és pontos eredmény érhető el. A mi keskenyvágó készülékünkkel a legkisebb papírmennyiség is vágható.*

A késbeállítás ezen gépnél igen egyszerű módon, könnyen és *gyorsan* (két csavar segítségével) történik.

Az asztal erősen álló és kérjük megfigyelni:

Csak késállítás! Nem asztalállítás!

miáltal a ferde vágási felületek előfordulása lehetetlen. A gép hátsó szerkezetéről a jobb oldali rész (kb. egyharmad nagyság) igen

könnyen lecsavarható, ha hosszú szalagokat akarunk vágni, míg ellenben rövidebb vágási méretekhez a használandó, igazítható és a legkisebb ter

baloldali szélesebb rész mely egy kis kerékkel könnyű módon kezelhető metű személyek által is.

Gazdasági előnyök:

Minden gépnél a súly is fontos szerepet játszik. A mi papírvágógépünk, anélkül hogy ez a szerkezet erősségét befolyásolná, minden eddig létező ilyfajta gép között a *legcsekélyebb súlytal* bír (csak 500 Kg.) és így bármely emeleten is elhelyezhető. A gépnek még egy fontos gazdasági előnye abban rejlik, hogy rendkívül egyszerű kezelése által rengeteg időt megtakaríthatunk és a keskenyvágó készülékkel bármily keskeny szalagok vágása is otthon eszközölhető.

A gépet 66 cm. vágási hosszúságra és 9.5 cm. késmagasságra építjük, mely méretek a mi tapasztalataink szerint legcélszerűtlenek.

A géppel szállítatuk: 2 drb öntött acél kés; 6 drb vágó lécs; 2 drb csavarkulcs; 1 darab olajozó.

Az ára felszerelve 720 kor.

**Kedvezményes
fizetési feltételek.**

Magyarországi vezérképviselőt:

KLEIN JÓZSEF, BUDAPEST, VI, Lovag-utca 2. sz.

CS. KIR. UDV. BETÜÖNTÖDE

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

FŐÜZLET: MILLERGASSE 23 :: BÉCS VI :: FIÓKÜZLET: BRUNN a. Geb.

TELJES NYOMDABERENDEZÉSEK A LEGELŐNYÖSEBB FELTÉTELEK MELLETT. :: PRÓBALAPOKAT KIVÁNTATRA INGYEN

KIZÁRÓ ANYAG

Az árak párisi és Haase rendszerre, kor. értékben értendők.

Anyagtörzs	Kizárások		Quadrátok		Térzők	
	5-25 K	több	5-25 K	több	5-25 K	több
1 pont	—	—	4.—	3.75	3.—	2.90
1 és fél pont	—	—	3.25	3.—	2.40	2.30
2 pont	—	—	1.90	1.85	1.35	1.30
3 pont	—	—	1.70	1.65	1.30	1.25
4 pont	9.50	9.25	1.65	1.60	1.25	1.20
5 pont	4.75	4.70	1.45	1.40	1.20	1.15
6 pont	2.45	2.40	1.35	1.30	1.55	1.50
7 pont	2.15	2.10	1.35	1.30	1.50	1.45
8 pont	1.60	1.55	1.30	1.25	1.45	1.40
9 pont	1.55	1.50	1.25	1.20	1.40	1.35
10 pont	1.50	1.45	1.20	1.15	1.35	1.30
12 pont	1.45	1.40	1.15	1.10	1.25	1.20
Többi törzs	1.55	1.50	1.25	1.20	1.20	1.15
	Beosztva		Beosztva		Beosztva	
	1 p. négyzetig		2, 3, 4 cicerorig		8—24 cicerorig	

ÖRÖPTŐLŐK (Hohlstégek) 2, 3, 4 cic. szélességben és 8—24 cic. hosszúságban 5—25 kilóig kor. 1.15, 25 kilón felül kor. 1.10. Az árak különként és korona-értékben értendők. — 5 kilónál kevesebb kizáró-anyag rendelésénél különként 20 fill. többet számítunk. A kizáró-anyag magasságai 51 vagy 54 pont, az ára azonban egyenlő. Rendelésnél kérjük a magasságot jelezni.

NAGY RAKTÁR. PONTOS, SZOLID ÖNTÉS. ANYAGUNK CSAK AMERIKAI KÜLÖNLEGESSÉGI GÉPEKEN LESZ ELŐÁLLITVA.

RÉZLÉNIAGYÁR

a legmodernebb segédeszközökkel berendezve úgy, hogy leg-
rövidebb idő alatt szállít: Táblázat-, Raster- és Kombinációs-
lineákat rézből és ólomból. Zárjeleket, lveket, köröket és
1 pontos kizáró-anyagot, Barock-lineákat és díszeket rézből.

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI, BÉCS
GALVANO-PLASZTIKA, TÖMÖNTÖDE, MECHANIKAI MŰHELY

VEZÉRKÉPVISELET MAGYARORSZÁG RÉSZÉRE:
KLEIN JÓZSEF :: BUDAPEST
TELEFON-SZ.: 71-56 NYOMDAI SZAKÜZLET VI., LOVAG-UTCA 2